

6
MÄ
BER
6

ROMAAN

No

12

*Rahaminister L. Sepp,
kes koos kindral J. Laidoner'iga edukalt lõpe-
tas Londonis läbirääkimised välislaenu asjas.*

AR

**R. L. Koolmees
 Eesti NSV Riiklik
 Raamatukogu**

SP
7591

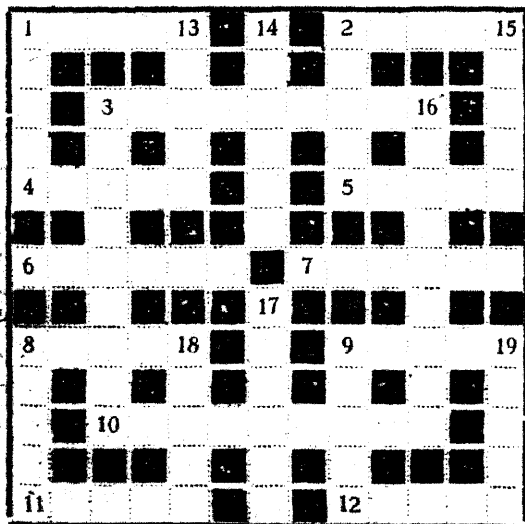
**KIRJASTUS-OSAÜHISUS „AARENG“
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.**

Hindmõistatus

Nr. 12 (126).

Ristsõnade mõistatus.

Kokkuseadnud A. Tomingas.

Sõnade tähendused.

Pahemalt paremale:

1. Pühapaik.
2. Salkkond inimesi ühise tegewusalaga.
3. Põllutöministeeriumile alluv ametmees.
4. Koht, kus ei kasva puu ega põõsas.
5. Lille meeldiw omadus.
6. Koera nimi.
7. Esiwanem.
8. Lubjaollus.
9. Käsitöoline.
10. Perekonnaseisu tähendaw sõna.
11. Tarwitakse ohtralt filmimisel.
12. Üks meie tuntumaid kirjanikke.

Ülewalt alla:

1. Pesunaise tööriist.
2. Wanade Eestlaste jumal.
3. Alkohooliline jook.
8. Üks meie tuntumaid skulptore.
9. Wanade eestlaste ehe.
13. Ametit tähendaw sõna.
14. Sõiduk.
15. kuulub purjelaewa juure.
16. Puu.
17. On igas linnas, alewis.
18. Üks meie tuntumaid maalikunstikke.
19. Põllusaadus.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuselahendus**“ kuni 1. augustini. Lahendused wõib ka panna „Romaani“ sissekäigu juures asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 16 (130).

Õigete lahenduste saastjate wahel loositakse välja: 1) Jules de Kerél — **Kombejuht hällist hauani**; 2) Eino Leino — **Päew Helsingis**; 3) Fr. Tuglas — **Hingemaa**.

N. B. Hra Martin Persman'i, Põltsamaalt, kes sai I. auhinna Rom. Nr. 1 ilmunud hindmõistatuse auhindade loosimisel (lahendus ilmus Rom. Nr. 5), palutakse teatada talitusele oma täielikku aadressi. Lahenduse peal ülesantud aadressid järele ei ole teda punduliku aadressi tõttu ülesleitud ja saadetiis tuli tagasi.

„Romaani“ talitus.

Neid „Romaani“ lugejaid, kelle tellimine käesolewa numbriga (№ 12-ga) lõpeb, palume tellimist aegsasti uuendada. „Romaan“ maksab № 13 alates aasta lõpuni 400 marka (12 nr.nr.).

Tellimisi wõtawad wastu ilma lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

„Romaan“i“ talitus.

Rotmaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Arnold Bennett: Tuhande rõõmu linn. — Juhani Aho: Ustawus. — Flemming Algreen-Ussing: Põrmuaastad — P. Grünfeldt: Mu kodukoht. — Max Zeumer: Sõnade piin. — Ejnar Mikkelsen: Kuidas Fairbanks rajati. — H. Wühner: Kas mäletnd? — Luise Westkirch: Libahunt. — Tõtt ja nalja.

Nr. 12 (126)

Juuni 1927

VI aastakäik.

Tuhande rõõmu linn.

Inglise kirjniku Arnold Bennett'i romaani.

3

Viis minutit möödus, kümme minutit, weerandtundi siis kuulis Carpentaria pea-allees raskeid samme. Ta kargas püsti, hävitas kõik Beppo illusioonid ja kuulas pinewalt: keegi mees lähenes aeglajel sammul. Carpentaria päris eneselt, kes see võiks olla; kui aga mees Ham'i trepil peatas, üles sammus ja awatud ukse lahti lükkas, nägi ta, et see oli Ham ise, ja et Ham kandis kandami käes, mis näis koosnewat tumedatest riieist. See ilmumus oli pelglik ja filmapiikne, sest järgmisel hetkel oli Ham ukse enese taga sulenud. Ta pidi majast enne lahkunud olema, enne kui Carpentaria balkonil istet oli mõetud. Waatleja tundis oma südaant ägedalt põksuvat: ta rahu oli jälle kadunud. Muusikast ja kuulist loodud ärewus oli hahtunud, et aset anda halvemale, palju halvemale rahutusele: Mida võisid tähendada Ham'i salajased käigud? Ärewas ootuses kahmas ta balkoni mörest kinni.

Wähe hiljem awanes üks uuesti, ja wähemalt wiis sekundit seisis Ham siluetina vastu toa walguft. Olgadel kandis ta raske, wedelat, musta kandamit. Ta heitis weel kord pilgu maija, pööris end waewaga ringi, et uft kinni panna, ja ronis siis nähtawa kergendusega trepist alla. Ta foku ja koormat mõis pimeduses waewalt weel näha. Carpentaria jai ühe sekundiga aru, mis tal teha on. Ta libises tagasi magabistuppa, wahetas oma saapad hommikufingade vastu, lippas trepist

alla, awas kõrwalukse ja oligi wäljas. Nam tammus kohmakalt ja raskest ees, ta oli juba jõudnud keskallee sissekäiguwärawani.

7. Kaks.

Carpentaria järgnes talle waituse poolt nõuetawa etteawaatusega. Näüd pööris Ham peatänawale. Muidugi oli lobustuseliuma peamine liikumissoon praegu mahajäetud ja üfsildane. Ta pürskaewud ei puistanud enam wett, ta ilusad trammiwagunid olid kadunud, ta lipud alla toodud. Wärskest istutatud puud jahisesid nagu külmetades bötuule käes, ja suured, ehitud ja walged arhitektuurid näisid selle taewa all olewat mingisugused unenäolised ilmutused. Minsaks inimliku elu tumuseks näis olewat kella suur numbrilaud näituspaale tornis, ta näitas parajasti kahikümmeendwiit minutit ühe peal. Linna kahetuhandest ametnikust oli üle poole oma korteritesse teise linna — Londoni läinud, mitufada aga magas barakkides, mis olid ehitatud peatänawa lõunapoolseesse otja. Mõnel jaol oli õigus oma tegewuse asukohas ööd weeta; ja ainult suurepäraselt organiseeritud tuletõrje liikmed olid ärkweel ja igati oma kohal.

Praegu aga ei leidunud sel tänawal aimusti elawat hinge peale kahe peremehe enese. Nam sammus üle allee ja pööris ühte kõrwalkäna-

wasfe, mis wiis lugemisjaali ja menasherii wahelt läbi. Carpentaria järgnes talle teatud wahetanguse järgi; ta peitis end ifka weel tihedaimasse warju. Menasheriit kostis metselajate maha suritud urin ja hulumine, sest need loomad kannatajib unepuuduse all ja igatsejib tagasi oma dshunglitesse. Menasherii waranduste hulgas oli ka kahestkümnest seitsmest löwist koosnew kari, keda igapäew esitas nende juht ja taltjutaja — „löwide kuningas“ — kaks korda; peale selle werejämuline tiiger, kes NewYorgis kolm inimest oli tapnud, ning weel teisiigi sar-naseid atraktsioone. Sadaohtlikkude rõõmloomade kisa kostis hirmutawalt läbi öö, ja kui Flam ühe kõrwalukse juures menasherii lõunafrondil peatas, siis tarretusid ka Carpentaria süda ja mõtted. Kas tahtis Flam usaldada oma salapärase musta kandami löwide ja tiigrite, shaakalite ja hüäänide, teiste Aafrika ja Aasia rõõwloomade hooleks?

Uga Flam tammus edasi.

Ulad läksid elektrijaamast mööda, mis täies tegeruuses oli, sest Tuhande rõõmu linna wal-gustöötamine oli sama ööl kui päewal. Flam hiilis töökodadest mööda ja lisas sammu juure. See oli talle õnneks, et afnad asusid seitse jalga ülervalpoo! maapinda, nii ei wõidud teda seest mitte näha. Kataste wurin, mis alataja keerlefid suurte magneetide ees, täitis õhku, ja läbi afende helkis tinafimine läige, milles aegajalt nähtawale ilmusid masinate lendamad warjud.

Flam tegi jälle käänaflu, et jõuda lõbustus-teparki; selle käis ta läbi — mööda liu-, wesi- ja muudest mägedest, tiikidest mööda. „Kuhu ta küll peaks minema?“ pomises Carpentaria.

Ja siis sai talle äkki selgeks, kuhu Flam läheb. Lõbustus-teparki taga, üsna linna serwal, asus suur tühi plats, kus rifu maha maeti ja kõik linna tulewad sissejeaded maha laeti. Siig-laehituse rajamisel oli tihtilugu tarwis olnud mulda, tihti teda jälle oli jäänud — sel tühjalt platsil oli sündinud ka see wahetus. Üksikutes kohtades tuletas see väga kaameli kühnusid meele, teistes kohtades oli ta täis sügawaid auke. Ünnikutes lamafid siin mullalademed, nende seas suurel arwul labidaid, kange ja kärufid.

Kui Flam selle metsiku maa-ala keskale oli jõudnud, asetatas ta oma kandami ilma pikema jututa ühe wäitese künka kõrwale, mis asus juht ühe sügawa augu kõrwal. Ta haaras labida pihku, uuris weidi maapinna tahedust, tõstis siis musta kandami üles ja lasi ta awausse li-biseda. Siis ronis ta labidaga künka tippu ja hakkas ülemelt mulda awaisse loopima. See oli väga lihtne: mie minuti pärast lamas kandam mitu jalga sügawa mullakibi all.

Kuna seda soodustas maapind, oli Carpentaria lähemale nihkunud. „Muld mullaks, tuhk tuhaks, tolm tolmaks,“ kuulis ta Flam'i pomisemat. See oli küll üllatam — aga midagi ei wõi ju olla üllatamam, kui täiesti lugupeetawa mehe ülespidamine, kui ta kuriteoga hakkama saab.

Kui kõik lõpul oli, läks Flam minema, üsna Carpentaria juurest mööda, kes enese maapinnale maha oli heitnud, et teda möödamineja juhustlikult ei märkaks.

Waewalt oli Flam kadunud, kui Carpentaria palawikulise hooga püsti kargas, labida kätte kahmas ja wihase jõuga kaewama asus. Üm oli talle soodus, ja must kandam tuli kiiremini wälja, kui ta mahamatmine aega oli nõudnud Carpentaria tõmbas kandami ette-waatlikult wälja ja awas teda ümbritsewad mähkmed, kuigi see talle wastit oli. Juba esimese puudutuse järgi teadis ta, et see on kellegi mehe laip, ja ta polnud eefinud. Tuhmi walguse käes tundis ta ära näol ja kätel teffinud walged plekid. Keha polnud aga weel kange. Ta hakkles filmapilgu, enne kui ta tifu süütas. Ta lootis peaaegu, et tuul tifu jälle kustutab, aga tuul ei teinud talle seda meelehead; tiff wubises lõbusalt ja walgustas jurmu nägu — see oli salapärase joomari nägu.

Tuhat wastamata küsimust wõitles Carpentaria ajudes lahenduse pärast.

Ta teadis, et on kuriteo tunnistaja, mõrt-sukatöö tunnistaja. Ta seaduslik kohus oli nüüd, kutsuda mõni kordnik kohale. Uga ta mõistis ka, et terve korpus kordnikke ei jõua teha seda sündmust olematuks, ei suuda jurmut jälle elule aratada ja süüdlasi süütuks pesta. Ta kaalus läbi riigipolitsei kohmaka ülesastumise ja kõik wõimalikud wastumeelsused, samati ka araarwamata kahjud, mis sellest wõiksid järgneda Tuhande rõõmu linnale. Peale selle ei meeldinud talle surmanuhtlus, ja olgugi kunstnik, oli ta ometi julge mees täis algupäraseid mõtteid. Ta otsustas filmapiltelt, et uurib selle asja ise wälja; õigus pidi tema oma olema, ja mitte riigi pärast.

Baar minutit hiljem leidis ta pifa lameda kారు; sellel wiis ta kandami minema, mis alles hiljuti Flam'i õlgadel oli lasunud. Ta juhtis kారు ette-waatlikult üle spordiplatfide peatänawale ja sealt oma maja lähedusse. Dö oli weelgi pillafemaks läinud, ja üksikud wihmapiidad hakkafid langema.

Mõlemale bungalow'le lähenedes, peatas ta äkki ja kuulatas. Ta arwas samme kuulwat, aga ükski kola ei jõudnud ta kõrwuni; nii wõttis ta kారు käsi puud jälle kätte. Ta oli parajasti mõlema bungalow'i wahel ja tahtis pöörda oma

maja kõrvalsiiskäigu poole, kui ta jälle seisma jäi. Nüüd kuulis ta selgesti samme.

„Mis see on, kes seal on?“ hüüdis üks hääl.

See oli Flam'i hääl, mis näis kaunis hirmunud. Carpentaria põgenes majaseina varju ja jättis kätse surmumantriina kaset teed. Ta nägi ähmaselt Flam'i kogu lähenevat, nägi teda aralt kätse ees peatumat ja kuulis kiskendust — walju, ägedat, kõlawat ehmatuskisa; siis põgenes Flam. Carpentaria kuulis teda oma maja trepist üles wankumat, kuulis teda ukse kallal tõotawat, siis kuulis ta lõpuks usti kinni wajuwat. Nii ruttu kui võimalik jooksis ta kätse juure, wiis ta aeda ja siis ühte kõrwalhoonesse, millele ta riivi hoolikalt ette lükkas.

Ta seisis tükk aega kaheldes tänawal ja ootas pinewalt, kas weel mõni kummaline juhtumus Flam'i majas aset leiab. Ta põhjus kandis wilja. Bungalow'ist astus nimelt wälja eriskummaline rongikäik. Algul ilmus nimelt wana mrs. Flam punases öökües, walge öömütsiga peas ja ilusa firmiga warustatud lambiga käes. Carpentaria wõis näha, et lamp ta wärisewate sõrmede wahel kõikus. Ta tuli trepist alla wanusele omase julgusega, waadates otse enese ette; ta poeg järgnes talle hirmunult. Lamp heitis maapinnale laia ja kollase walgusringi, ja aegajalt tõstis ta mrs. Flam üles, nii et lamp isegi ema ja poja nägusid walgustas. Nad astusid kaset tänawat; sadas parajasti kaunis ägedalt.

„Teadsin, et siin midagi ei ole,“ sosistas Flam kohkumult. „Pole midagi, mis wõiks seisma jääda. Aga ma nägin siiski — nägin ta riideid ja osakese ta näost.“

Mrs. Flam waatas ümberringi.

„Kummalus, Jos,“ ütles ta pojale ja waatas talle seejuures terawalt näkku. „See kõik on ainult ju ettekujutus.“

„Ei,“ ütles Joseph, „olen seda näinud ja weelgi enam, ta lamas laudsil. Ema, see hakkab mind kindlasti ja alati kollitama.“

„Ära räägi nii waljusti, laps,“ ütles mrs. Flam wahela, „mine parem woodi.“

„Mis aitab woodi minel?“ küsis ta. „Kae-wasin ta ilusti maa alla. Sinna jätsin ma ta maha ja tulin otseteed tagasi; ainult üks waht pidas mind tallide juures kinni ja ütles mulle, et hobused olla wäga rahutud. Pidin poisiga paar sõna wahetama, ja nüüd leiame ma ta siit ees, kaset mu teed — laudsil. Ja nüüd on ta jälle kadunud.“

„Tule tuppa,“ ütles mrs. Flam.

„Ja miks olid hobused rahutud? See näitab —“

„Tule tuppa,“ kordas mrs. Flam. „Toon sulle wähe sooja piima, ja siis pead sa woodi heitma.“

„Magama?“ pomises Joseph. „Ema, sa ei tohi mind äkki jätta.“

Siis läks protsessioon jälle majasse, ja üks suleti, aga tuli põles eimesel korral terwe öö läbi.

Ka Carpentaria ise leidis sel ööl wähe wõimalusi magama jäämiseks, ta ei katsumiski seda teha. Ta tõusis woodist kell 7 hommikul, riie-tus ja astus balkonile. Wihm oli lõppenud, ja pühapäewa hommik oli suurepäraselt rahulik ja päikesepaisteline. Kogu ümbrus oli niwõrra hele ja puhas, et sündmused, mis siin waewalt kuus tundi tagasi aset olid leidnud, näidid olewat wõimatuid ja igati fantastilised. Aga Carpentaria teadis liig hästi, et seni weel identifiitseerimatu korjus lebab kõrwalhoones. Ta tahtis kõige pealt korjuse ise üle waadata ja siis mõne ametniku kohale kutsuda, kuid muidugi niisuguse, keda wõis usaldada. Igatahes ei teadnud ta, mis siis edasi tuleb teha. Urwatawasti on aga mingisugune matuse-talitus wajalik.

Flam'i bungalow' afnaluugid olid kõik kinni. Carpentaria arwas, et ülemisel korral kõik loodetawasti nii jääb, nagu ta praegu oli; seepärast üllatas teda wäga asjaolu, kui mrs. Ham ühele afnale ilmus ja sellele arwas. Ta oli weelgi enam üllatatud, kui mrs. Ham paar filmapilku hiljem majakutse arwas ja rahuliku iseteadwusega Carpentaria enese majale läheneas. Ta teadis, et Juliette ja mrs. Ham elasid omawahel sõbralikul jalal, ja et eriti Juliette pidas mrs. Ham'ist rohkesti lugu. Ka Carpentaria ise imetles seda wana naissterahwast, aga ainult põhjusel, et ta nii wana aukartust äratav oli, nagu mõni reliikwia.

Et tal tegu oleks mõne roimaga, seda ei pidanud ta sugugi wõimatuks, sest ta näis olewat naine, kes kõigea hakkama wõib saada. Peaks wiisi Juliette'i hoiatama, arwas Carpentaria. Kell kahelja hommikul tõi teener talle Prantjuse eine, nii nagu selle talle Juliette ette oli kirjutanud; sejärgi pidi ta kinni lynch'ini näljaga jõudu proowima. Aga einega ühes koos tuli ka kass Beppo. Eine koosnes kannutäiest piimast, wärskest saiakestest ja wõiraasufekstest. Beppo tahtis einet jagada, Carpentaria tegi, nagu ta seda waremgi oli teinud, wõttis saia-keste taldrilikult ja walas wiimase siis ääretasa piima täis. Ja Beppo, kellele piim tähendas elumõistatuse lahendust, hüppas lauale ja hakkas maiasmokana lakkuma. Ta oli just neli sõõmu wõtnud, kui ta äkki joomise lõpetas. Ta waatas oma isandale otse; ta kollastes filmades peegeldus ehmatatus ja walu. See ilme muutus filmapilkjelt hirmuks. Ta hingas nähtawasti raskustega, siis kobis ta mööda lauda

edasi, pistis mõlemad esikäpad piimafammi ja puitis piima igasse kaarde laiaki. Siis kipun-
das ta hirmuult, ta filmaterad suurusid he-
leda päitese walguse peale swaatamata, ja siis
hakkas ta keha tufjatama. Ta hingeldas liht-
dalt ja järjult. Siis kuffus ta pörandale.

Ta oli furnud.

Kolm minutit warem oli ta weel olnud
jõuline isakass, täis romantikat ja elurõõmu,
kel eluküsimustest enamikus igati sõbralik aru-
saamine.

8. Juliette i kadumine.

Paljud inimesed loewad logu oma eluaja
ajalohetest maid kiritegudest, ilma et nad
enejele ette kujutaksid, et kiriteod tõesti olemas
on. Et hirmata, mida nimetatakse kiriteoks,
tuleb inimesel nii lähedasje wahetorda astuda
kiriteoga, kui Carpentaria praegu. Raksteist
tundi eime seda oli mõrtufutöö tema jaoks
tähendanud waid nimetust, lihtsalt sõna; nüüd
tundis ta aga kohutawust, mis mõrtufutöö
wõib awalbada. Ja Beppo korjus ta jalgade
ees awaldas seda kohutawust palju suuremal
määräl kui öösel ühe tundmata joomari laip.
Ta oli tõepoolest näinud, kuidas kass furi, ja
kui kass mitte poleks furnud, siis oleks ehk tema
ije seal praegu maas.

Kui ta pilgu heitis piimafammi ja plek-
fidele ümarikul, poleeritud lauäl, siis mõtles ta,
et wist iga plekk neist on wõimas tapma in-
mest.

Ta kaalus, mida teha, kuidas pääseda teda
ümbritsewast hädaohust. Hirmu ta ei tunnud,
wist oli ta selleks liig ärew, et hirmu tunda.
Ta oli pahane, üllatatud, murelik ja seijis
mõistatuse ees; nüüd midagi. Muidugi mõtles
ta Juliette'i peale — Juliette'i peale, kes oli
ta tugi ja kaaslane. Mõte, teda hirmutada
selle looga, mis praegu oli juhtunud, näis talle
wastik, aga ta teadis, et ta seda peab tegema.
Ta pidi kellegagi rääkima, kes teda mõistis ja
imetles. Hommikutundidel pühkis Juliette tawa-
listesti Carpentaria kirjutuslaualt tolm, see aga
ajus kõrwaltoas; seejuures kandis ta kleidi peäl
wäikest ja wäga kena Prantsuse põlke. Ühegi
tufjatama käsi ei tohtinud seda lauda puudu-
tada, ja ühegi Juliette ei julenud laua ülewat
segadikku kohendada. Kolm teenijat oli majas
— toatüdruk, kõigitüdruk ja naiskoll; oleks
wõinud olla terve tosin, kui Juliette seda ni-
melt oleks soowinud. Aga Juliette oli lihtne
olemus; ta isa, Carpentaria ema teine mees,
oli kuulunud lihtsasse ja heasse Prantsuse ko-
daukuseisusse, mis teatawasti oskab sama hästi
teeta kui raha kofku hoida; Juliette oli ta

maitse pärinud ja wõitles alataja Carpentaria
suurejoonelikkuse wastu. Ta ei tahtnud kolme-
teenijat, ja teatud arwu delikaatseid toiminguid,
nagu tolmupühkimine Carpentaria töötoas —
oli ta oma kätte jätinud.

Carpentaria ei puudutanud balkonil midagi.
Ta läks magadistuppa, awas akna ja jäi ka-
heldes seisma. Ta wõis siit Juliette'i kergetid
liigutusi töötoast kuulda. Pidi ta, siis wõis ta
tema juure astuda ja lihtsalt ütelda: „Juliette,
keegi katub mind tappa, ja sa pead paremini
tähele panema, — kui ja seda täna hommikul
oled teinud, — ja oled mu piima lastanud ära
mürgitada?“

Lõpuks awas ta ukse töötuppa. Aga mitte
Juliette ei pühkinud püha lauda: see oli toa-
tüdruk Jenkins.

Niijuguist asja polnud Carpentaria ja Juli-
ette'i ühendatud majapidamises weel ette tul-
nud. See oli tõesti imestamiswäärt ja wäpüs-
tas Carpentaria närwe.

Ta lufutas magadistoa ukse ja pistis
wõtme tasku. „Mida teete teie siin?“ küsis ta
kaunis jämedalt.

„Pühin teie lauält tolm, sir,“ wastas
Jenkins tooniga, mis näis täis austust selgi-
tust palumat küsimuses, kas härra Carpentaria
ehk pine on.

„Kes andis teile käsu, minu lauält tolm
pühkida?“

„Armuline preili, sir.“

„Kus on armuline preili?“

„Ma ei tea, sir. Ta ütles mulle, ma pidada
üles minema ja lauält tolm ära pühkima!“
Waheaeg. „Mina — ah — ma ei tea tõesti
mitte.“

„Minge ja otfige ta üles. Paluge ta otse-
kohe minu juure.“

„Jah, sir.“

„Silmapilk, Jenkins. Kas töite teie mu
piima üles?“

„Jah, sir.“

„Kes andis ta teile?“

„Armuline preili andis ta mulle isiklikult.“

„Ja teie töite ta otsekohe minu juure?“

„Muidugi.“

„Kellegi teise käes ta ei olnud?“

„Ei, sir.“

„Kas täna hommikul käis keegi siin?“

„Täna hommikul, sir?“ Jenkins näis ra-
hutu.

„Jah, kas käis keegi wõõras majas?“

„Ei, sir,“ ütles Jenkins. Nagu oleks küsi-
mus, kas keegi seal olnud, ta moraali puudu-
tanud. Ta punastas.

„Dea küll. Minge ja otfige armuline preili
üles.“

Jentins lahkus ja tuli üllatavalt lühikesel aja järgi jälle tagasi.

„Armuline preili ei näi kodus olevat, sir,“ ütles ta.

„Mis? On ta siis wälja läinud?“

„Ma ei tea seda. Aga ma ei leia teda üles.“

„Kas waatajate ka magadistuppa?“

„Koputajin ussele.“

„Ja ei saanud wastust?“

„Ei, sir.“

„Kuidas nägite wiimati armulist preilit?“

„Kui ta mulle ütles, et peat siin tolmupühkina, pärast seda kui piima üles olin toonud.“

„Kus ta oli?“

„Söögitoas, sir.“

Hirmus mõte ärkas Carpentaria peas ja läbistas ta mõgana. Kui Juliette on niirgitatud! Kui samajugune attentaat ka ta õe wastu ette on mõetud, ainult suurema eduga! Ta tormas toajt ja koputas waljusti ta magadistoa ussele.

„Juliette, kas oled siin?“ Ei mingisugust wastust.

„Juliette, kuula ometi.“

Jällegi jäi wastus mõlgu. Ta süda jäi peaaegu seisama, ta awas usse ja astus tuppa. Woodi oli juba ülestehitud ja kõik mu korda seatud. Ta läks riietumistuppa, mis oli sama korralik ja tühi.

Siis otsis ta fogu maja läbi ja ka ümbri; ta otsis igalpool, ainult mitte wäikeses förmalhoones, kuhu ta oli peitnud joomari forjuje. Lõpuks märkas ta wiljatu jutuskelu keskkel kofaga, et köögitudruk talle märku annab. See kohmasas Polly-nimeline laps, keda ainult Juliette'i hool enam-wähem esitusõlbulikuna hoidis, oli punajunkseline; see juunis oli waevalt vähem puuane kui Carpentariagi oma, ja Polly austas Carpentariat kaugel. Tal oli rinnus sama armastus, mida tihtilugu teenijad tunnewad oma härrade wastu, kes neile kunagi ühtegi pikku osaks ei lasse jaada. Ja müüd andis ta härrale märku ja kõneles pikkudega!

Carpentaria järgnes Polly'le läbi riistapetsuruumi õue.

„Teie otsite armulist preilit, sir?“ küsis Polly sojinal.

„Jah?“

„Ta on seal teisel pool, sir.“

„Seal?“

„Jah, sir, mr. Ham'i juures. Mrs. Ham oli täna hommikul siin. Arge ainult armulisele preilile ütelda, et mina seda ütlesin, sir, Jumala pärast mitte!“

Juliette oli Ham'ide juures! Ja täna õõsel oli Juliette faks korda wäljas käinud! Ja

ta oli olnud erakorraliselt ärew, kui ta teda, head ööd soowides, suudles.

Wähema kui wiieteistkümnne sekundiga oli ta Flam'i usse taga. Ta koputas. Ta ei saanud wastust ega kuulnud ka mingisugust heli. Kuna ta inestust tundis, kus siis teenijad on, hakkas ta uuesti koputama, ja sekkord õige wihahelt. Üks mees, kes Hommikumaa aedade muru silendas, heitis pilgu ta poole. Aga ikka weel ei tulnud wastust. Ta oli parajasti nõuks mõtnud, läbi mõne akna maija tungida, kui üks äkki awanes, ja kuna ta enese wastu usst oli surnud, siis lendas ta ilma pikema jututa otsekohe wanaproua Flam'i kätte wahela. See mustas riietuses daam näis olevat äärmiselt üllatatud. „Mr. Carpentaria,“ ütles ta tõrjuwalt ja tõsiselt oma wärisewad käed üles.

Aga ta oli juurepärast rahulik; ta kõrge wanus ei lubanud Carpentarial abinõusid tarwitusele wõtta, mida ta tingimata oleks teinud, kui see daam oleks olnud noorem, vähem inposantne, vähem karm, vähem jalutawa surnu jarnane.

„Mu õde on siin, tahan temaga wiibimata kofku jaada.“

„Ei, mr. Carpentaria, Teie õde pole mitte siin.“

Wanaproua häälekõla üllatas Carpentariat. See häälekõla oli külm ja kindel, aga mõni sekund hiljem uskus ta jistki, et mrs. Flam waletab.

„Aga ta on siin käinud?“

„Ei, mr. Carpentaria, ta pole ka siin olnud.“

„Tõesti? Aga te rääkisite ometi temaga täna hommikul. Teie tulite ju minu maija.“

„Ei —“

„Wabandage, mrs. Flam, nägin Teid oma —“

„Ah, oma balkonilt. Teie nägite mind üle uulitsa minewat, aga Teie ei näinud mind oma maija astuwat. Teie ei wõiks jedge ifegi oma balkonilt näha, kui ma ka sees oleksin käinud. Aga ma ei käinud sees.“

„Mu teenijad ütlevad, Teie olla seal käinud.“

„Teie teenijad wõiwad ehk ka nii mõndagi muud rääkida, mr. Carpentaria,“ naeratas wanaproua heas tujus.

Muusik sai aru, et ta sama tagajärjega ka mõne seinaga wõib juttu westa.

„Kas wõin Teie poega näha?“ küsis ta lõpuks.

„Mu poeg on woodis; ta pole täitfa terwe,“ lausis mrs. Flam.

„Siis tahan ma selle asemel Teiega rääkida,“ ütles Carpentaria.

Daam ütles äkki wäga südamlikult teretusemaja. „Siis tulge aga sisse, mu armas, palun, astuge tuppa!“

Ja ta astus ise ees elutuppa, mis oli jisse seatud kõige puhtakujulisema Tottenham-Court-Road-maitse kohaselt. Nad istujid teine teisele poole kaminat, milles parajasti tuli põles. Carpentaria ei teadnud, kuidas alata.

„Mõh, mr. Carpentaria,“ julgustas teda wanaproua.

„Imelikud asjad on juhtunud, mrs. Flam.“ Carpentaria arwas, et läheb otse sibi peale wälja; siis räägib ta juba Juliette'ist. Nii kaua kui Juliette ei wiibi Flam'i majas, on ta arwatamasti wäljaspool hädasohtu.

„Teie juures?“ päris daam.

„Jah. Olen läinud ööl näinud nende oma filmadega paari väga kummalist üfikasja, ja wiimase kaheteistkümnne tunni jooksul on mind katsetatud tappa, terweni kaks korda.“

Kerge puna walguš üle mrs. Flam'i kort-juliste ja kollaste palgede. Näis, nagu tahaks ta rääkida, aga ei wõiks seda mitte. Ta sõrmed liikusid ärewalt. „Ka Teid?“ pomises ta kaunis awaliku pingutusega.

„Miks ütlete Teie: ka Teid?“ küsis Carpentaria.

Mrs. Flam tegi jälle pausi.

„Kas piimaga?“ kogeles ta.

„Jah, teine lord oli see piimaga,“ oli Carpentaria nõus.

Daam kattis oma näo. „Sama katse oli ka Josephi peale sihitud,“ lausus ta, „ja ta oli seewõrra hirmunud, et haigeks jäi. Seepärast pole ta täna hommikul täiesti terve.“

„Kas mr. Flam siis hommikul piima joob? Arwasin, ta sööb ifka mune ja seasinki?“

„Ei ialgi,“ ütles mrs. Flam. „Minult sooja piima ja leiba, muud midagi.“

„Ja kuidas sai ta teada, et piim on mürgitatud?“ jatkas Carpentaria.

„Seda — seda ma ei tea,“ lausus mrs. Flam, „aga ta sai seda teada. Ta on alati nii imelik sõõmise juures, ja kahtlustab nii mõndagi. Ta proowis piima Neptuni, meie new-foundlander'i juures, ja Neptun on furnud. Ta arwab, et see oli sinitihape. Oh, mr. Carpentaria, kes soowib meile küll kurja? Mida peame tegema?“

Carpentaria waitis. Wana daam oli ta mõtete juuna muutunud. Salaja oli ta seni Flam'i kahtlustanud, aga kui Flam'i elu samati oli hädasohtus, siis muutis see asjaolu tuntawalt. Wõib olla, kui lugu foguni weel hädasohtlikum. Seni polnud aga proua Flam weel midagi teinud, et õiseid erakorralisi juhtumusi selgitada. Carpentaria otjustas walwel olla.

„Mägin täna õõsel hilja wõi wara hommikul Teie majas tuld,“ ütles ta, „ja ma kartsin, et Teie wõi härra Flam on haige.“

Seejuures waatas ta wanaprouale terawalt ja otse näkku.

„Jah,“ hüüdis mrs. Flam kurwalt, „Jos'ül oli hirmus õõ. Ta kannatab selle all wahel, teate. Need on pahad unenäod. Nii mõneski juhtes on ta weel täielik laps. Nii mõnelgi õõl usun ma, et ta unenäod on tõelikumad kui ta tõelik elu. Wiimase õõl nägi ta unes, et mingisugune korjus lebab ta maja ees laudsil, ja miski asi ei suutnud teda enam rahustada, kuni ma wälja läksin, et järgi waadata. Kujutlege omale, minu wanaduse juures. Muidugi polnud seal mitte kui midagi.“

Carpentaria arwas, et wanaeit nähtawasti oma poja keskõisest jalutuskaigust midagi ei tea, ja et ta sel teel enam edasi ei tohi astuda. Lootus, et ehk on Polly iftagi eefinud, ärtas ellu. Juliette läks ehk jalutama ja on ehk ammugi juba tagasi. Ta tõujis püsti, et mrs. Flam'i juurest lahkuda.

„Mida kawatsete nüüd teha?“ päris eit.

„Mis asjus?“

„Mõh, mu arwas, mürgituskatse pärast.“

„Mõtlen, et peame sellest politseile teatama,“ wastas Carpentaria.

„Seda arwan minagi,“ oli ka mrs. Flam nõus. „Aga ehk on parem, kui ootate ja Jos'iga läbi räägite. Päewa jooksul on ta jälle jalul.“

„Efs näe,“ ütles Carpentaria.

„See, et praegu pühapäew on ja meil midagi teha pole, efs?“ tähendas eit.

Carpentaria oli parajasti lutoa ufseni jõudnud, kui üks hääl ülemiselt korralt ta kõrwa tabas. „Mrs. Flam! Mrs. Flam! Ta on siingi ja munad ära sõõmud. Kuidas on lugu moõfiga?“

Carpentaria tormas eesruumi, waatas trepist üles ja nägi Juliette'i pead käsi puu kohal.

Enefe taga kuulis ta mrs. Flam'i ohkawat.

9. Lõõpnud foer.

Carpentaria tormas trepist üles. Kui tal poleks olnud leegitsemalt punaseid juukseid ja nendega ühenduses seiswat tulist temperamenti, siis oleks ta ehk parema tee walimud, Juliette'i alla kutsunud ja temaga nelja filma all kõnele- nud. Aga ta oli Carpentaria. Õbe tundis ta meeelolusid ja põgenes ta eest ühte elutuppa, kus Flam hommikuks pealpool musta pühapäewaõõlikonda leentoolil wäifese laua kõrwal istus, mil seisis tühi taldrif noa ja kahwliga. Neiu põgenes murka.

„Oh, Carlos,“ hüüdis ta hingelbades.

Carpentaria esitas enefestmõistetawa küsi- musse: „mis teed ja siin, selles majas, Juliette?“ Järgnes waitus.

„Vaadake ometi, Carpentaria,“ algas Flam, kuna ta enese oma toolil weidi üles ajas.

„Wait!“ hüüdis Carpentaria pahaselt ja ahwardawalt.

Selle müra peale tuli tooli tagant wälja suur koer Neptun, Flam'i maja uhus. Koer urises.

Lõpuks ütles Juliette: „Mrs. Flam ütles mulle, et Jos — et mr. Flam on haige, ja siis — tuliu mina, et näha, kuidas ta käsi käib. See on kõik.“

„Kas tõesti,“ ütles Carpentaria, „on see kõik? Su filantroopiline huwi haigete ja kannatajate vastu kõneleb sinu kasuks, mu armast. Aga kuna inwaliid kaunis terve näib olewat, siis mõiksid sa ehk parem jälle koju tulla. Tahan sinuga weidi rääkida.“

Juliette waatas Flam'ile tähendusrikkalt otja.

„Bean seda talle ütleva,“ sojistas ta, „pean Carlos'ele kõik ütleva. Miks peaks weel kõik saladuseks jääma? Carlos, mr. Flam ja mina oleme kihlatud. Armastame teineteist. Palume ainult sinu nõusolekut, ja Jos kartis, et sa ehk sellega nõus ei ole. Tal oli hirm. Oleme juba kolm päewa kihlatud. Eks, Jos?“

„Mu nõusolek,“ hüüdis Carpentaria kibedalt, „mu nõusolek?“

Ta wiha oli äge, aga teatud kraadini juutis ta enese üle walitseja.

„Oletatavasti,“ pööris ta Juliette'i poole, „juhü sind su armastus selle hindamiswäärse gentleman'i vastu õõseti aeda ja oletatavasti teete teie suurepäraseid romantilisi jalutuskäike kuwalgel. Mu nõusolek! Oh, armsad jumalad küll!“

Koer jattas urisemist.

Juliette kogus enda ja astus Flam'i tooli juure; Flam wõttis ta käe kaitsewalt oma kätte

„Mu armsaim, ära wõta seda liig raskest,“ pomises ta rahustawalt.

Tõsine armastus kõneles passu ja tawalistesti nii jõhkra mr. Flam'i sõnadest. Rahulematu armastus awalbus paari ülespidamises. Ja Carpentaria ei saanud teisiti, ta oli sellest liigutatud, mis ta nägi. See kaineastas teda, hämmastas ja juhtis teistele mõtetele.

„Tule, Juliette,“ ütles ta rahulikuma, meelitawama tooniga. Ta pööris ringi ja lahkus toast; Juliette järgnes sõnakumelikult. Kui Carpentaria õe enesest mööda oli lahkunud, peatus ta silmapilguks ja heitis mr. Hamile terawa pilgu.

„Teid on katjutud mürgitada, Ham?“

„Mind mürgitada?“ kordas Ham, kes milleski aru ei saanud.

„Jah,“ ütles Carpentaria õelalt, „peale selle ei jõõ Teie eineks kunagi sinfi ja mune. Sellepärast on Teie taldriffi weel nii kollane. Teie joota alati ainult piima, muudugi, Teie jõõte piima noa ja kahtluga. Ja siis kahtlustate Teie piima ja amate sellest weidi Neptun'ile, kes ümber kukkus ja surmud oli. Mii näeb ta just wälja, eks?“

„Ma ei tea, mis Teie mõtlete,“ ütles Flam.

„Siis peate mammalt küsima,“ wastas Carpentaria ja läks.

Müüd mõistis ta üsna selgesti, et Mrs. Flam oli tahtnud teda ninapidi wedada, kas wõi ainult mõneks tunniks. Kuigi ta waletab äärmiselt kohmakalt, aga näitelawa-andi on sel eidel siiski, mõtles ta trepist alla minnes.

Ta mõtles seepeale, et selle eide näitlemisosamus oli olud ifegi wäga suur, sest kui Juliette end mitte ise juhustlikult ära poleks annud, oleks see kohmakasti wale oma otstarbe saanutud. On ju nii kerge koera mürgitada ja mürgitatud piima jäänuheid mõjutalt esitada.

Ta oleks hea meelega wanaeidele ta näitlemisosawuse puhul õnne soowinud, aga ta oli parajasti ei tea kuhu kadunud.

Kui ta Juliette'iga oma töötuppa oli jõundud, hakkas wiimane taja nutma. Carpentaria ei suutnud oma pahameelt enam taljutada. „Juliette,“ ütles ta, „mis põhjusel on sul saladusi?“

„Oh, Carlos, ta tahtis seda salajas pidada. Ta ütles, tal olla selleks põhjusi. Ja ma armastan teda. Mind pole weel keegi armastanud, ja ma olen ometi kahekümne-aastane.“

„Ja minu armastus?“ küsis Carpentaria.

„See on teine asi,“ hüüdis nein.

Siis küsis ta teateid proua Flam'i kohta.

„Olin kõõgiakna juures ja walasin sinu piima walmis; aken oli awatud, Mrs. Flam tuli wäljast afna juure ja ütles mulle, et Flam on haige ja soowib mind näha.“

„Kas ta piima puudutas?“

„Piima puudutamid? Ei. Milleks pidi ta seda tegema?“

„Kas wõis ta piimani ulatada, oletades, kui ta seda teha tahtis?“

„Tahaffin ütelda: jah. Jah, ta wõis seda. Aga milleks?“

„Kas wõid sa wanduda, et ta seda mitte pole teinud?“

„Seda ma ei wõi. Aga olen kaunis kindel. Carlos, mida sa mõtled?“

„Tahan sulle näidata, mida ma mõtlen,“ ütles Carpentaria. Ta awas magadistoa ukse ja juhtis õe balkonile.

10. Kriis.

Kolm kundi pidi Carpentaria, kelle mõtted tegevuses olid Juliette'i kummalise ja arusaamatu armastuse probleemi lahendamiseks, oma mõtled teiste ja mitte vähem laialivalguvate asjade peale juhtima. Ta mõttis täna teistkordselt vastu noore Riversi, kes arstina ametlikult Duhande röönu linna praktiseeris. Kabinett ja apteek olid tingimata vajalikud olid, et sellestki küljest linna tarwidusi rahuldada. Ja ettenägelikkust, mis mõlemad asutused sisse oli seadnud, olid ju esimesel päeval õigustanud kõik need väikesed õnnetused, minestused ja haiglused, mis rohkearvulised publiku seas nõõdapääsematud: enam kui kolmsada inimest oli käinud apteegis, ja enam kui kakskümmeid isikut oli vajunud usua arsti abi.

Carpentaria oli noore Rivers'iga juba warem kokku puutunud, ning wiimase nimetamine Duhande röönu linna juhtiva arsti kohale oli kindlasti tema mõjul sündinud. Rivers oli talle väga tänuulik, peale selle meeldis Carpentaria Rivers'ile veel isiklikult; jah, ta pidas teda isegi kõige inestamiswürsemaks isikuks, keda ta kunagi oli näinud, peale lord Vister'i.

„Nii siis,“ ütles ilus kahetümmewieeaastane noormees, kui Carpentaria oma töötoa ukse jules, „egin analüüsi, ja asi ongi nii, nagu ma seda arwasin.“

„Siin hape?“

„Mitte just puhas siin hape, lahuse cyanidum — segatud kaaliumiga. On Teil ehk siin läheduses mõni fotograafia-ateljee?“

„Muidugi,“ lausus Carpentaria, „kas Teie siis seda ei teadnud. Otsi lugemisjaali kõrwal.“

„Siis on see rohi wist sealt toodud. Fotograafid tarwitavad seda. Urriksin Teie asemel järgi.“

„Seda ma teen,“ oli Carpentaria nõus, „ja Teie arwate, et see siin hape kaalium võib mõjuda surmawalt? Palju siin hape?“

„Usua wähe. Ei kahetegi protsenti, ei ühtegi.“

„Ja waene Beppo oli ühe minutiga walmis.“

„Mu armas mr. Carpentaria,“ ütles Rivers ärritatult, „kõige kange siin happele, mida leiate müügil, siin hape waid neli protsenti puhas hape, ja anhidriis seisu korras —“

„Anhidriis?“

„See tähendab ilma weeta. Selles seisu korras,“ jatkas Rivers entusiastlikult, „tapawad kaks grammi mehe silmapilkselt. See on üllatav mürk.“

Carpentaria jahmatas.

„Muide,“ ütles ta nagu kogemata, „mul on olemas korjus, mida paluksin waadata.“

„Korjus?“

„Rahu, noor sõber,“ ütles Carpentaria ja jutustas arstile joomari loo. „Muidugi on see kõik waid omawaheline asi,“ lõpetas ta.

„See on enesejätti mõistetav,“ ütles Rivers oimetult. „Kas Te aga ei näe, et Teie enese ije väga rumalasse seisukorda olete asetanud? Teie olete pärast oma tegu kaassüüdlaseks saanud ja toime pannud jämeda seaduswastasuse. Ma ei tea, milline karistus Teid ootab, sest ma pole just hästi tuttan kohtuliku arsti teadusega. Aga ma tean niipalju, et see karistus on igatahes kaunis raske. Teid wõidakse isegi süüdistada mõrtsukatöös.“

„Muidugi, seda ma tean,“ wastas Carpentaria, „aga ma olin väga uudishimulik ja ei joominud politsei waheseisumist.“

„Aga nüüd segab politsei enese kindlasti wahete.“

„Sugugi mitte. Kui Te korjuse läbi olete murinud, siis wiin ma ta jamaesse kohta tagasi, kust ma ta leidisin. Ükski inimene ei saa sellest midagi teada.“

„Ja siis?“

„Siis — eks näeme. See oleneb Teie uuringest.“

„Aga tõesti, mr. Carpentaria, ma ei wõi sõaraste asjadega —“

„Ka mitte, et mulle meelega teha?“

„Carpentaria naeratas arstile meelitawalt näkku, ja nad läksid koos kõrwahoone juure.“

Wäike maja oli nelinurgas waid 11 jalga suur; káru oma koormaga oli asetatud diagonaalis, nii et, kui mõlemad sisse astusid — wäike ruum igati täidetud oli ja uft hädawalwalt saadi sulgeda. Wäike aken andis walguft.

(Järgneb).

Järgmises numbris hakkab ilmutama uus romaan:

Tuli südames,

mis on algusest lõpuni kütkestaw, põnew ja huwitaw. Oleme weendunud, et ta meie lugejatele väga saab meeldima.

Ustawus.

Soome kirjanik Juhani Aho.

Anti oli sunnitud olnud suweks linna jääma, kus ta ühe oma õnnelikuma seltsimehe äriasju selle puhkeajal pidi ajama. Ta oli kihlatud, ei saanud aga abielluda enne kindlat teenistusewõimalust. Waja oli raha teenida, ja sellest tuli, et Anti linna oli jäänud.

Igaw ja raske oli suwel Helsingis töötada. Eriti wäsitaw oli see kohe pärast lõunat. Enne lõunat läks see weel kuidagi kontoris. Aga kell kolm pidi ta minema söögimaja, kuhu päike palawasti sisse paistis. Mööblid olid seal walge riidega kaetud, kroonlühter floorrisse mässitud ja seintel rippusid wiletsad õlitrukupildid. Tundus, nagu ei oleks see olnud ei mugaw kodu ega restoraan. Sealt pidi Anti hiljem koju kõmpima, läbi kitsa, ehitustellingutega täidetud tänawa, kus majade aknad kõik walgeks olid määritud.

Oli jaaniõhtu.

Anti seltsimehed olid peaaegu kõik kutsutud kääridesse jaanipeole. Ainult Antil puudusid tuttawad, ja nüüd oli ta oma korterisse saabunud, pärast asjatumat kaalumist, kuhu ta peaks minema. Harilikult istus ta koju tulles lauaääres pead küünarnukkidele toetades, puhus suitsupilwi suust ja waatas läbi akna üle tänawa, kus parajasti ehitati uut maja. Siis pani ta peapadja woodist sohvale, sirutas jalad laua alla ja magas umbes tund aega. Ometi jäi talle õhtust weel hulk aega üle. Kuidas tuli see mööda saata, see alatikorduw õhtu. Kohwikud ja lõbustuskohad läksid pika peale kalliks, ja õieti polnud ju wajagi seal iga õhtu istuda. Aga kui ta õieti mäletas, siis oli ta seal ometi peaaegu iga õhtu wiibinud. Laupäewa õhtul, sest et see laupäewa õhtu oli, pühapäewal samal põhjusel, ja teised nädalapäewad olid enamasti igapäewased erandid.

Harilikust lauatagusest platsist näis maailm talle täna weel igawam kui enne. Kedagi polnud wastasseiswal ehituseplatsil; plangiuks oli lukus ja sisseminek „keelatud“.

Wiibiks ta ometi kaugel Sawolas, kaugel oma armsama kodus. Kui ilus see oleks! Oleks hoopis teine asi mu-retumalt kiikwõrgus hällida, sõuda, purjepaadil hõljuda, ujuda, käsikäes käia, põlwel istuda ja üksteise ümbert kinni hoida, suudelda ja üksteist kallistada.

Ta mõtles, mis teha, ja otsustas kirja kirjutada. Wõttis paberi ja sule, seadis selle walmis, kirjutas kuupäewa ja tükk maad alamale: „Armas Mia!“ Aga kuna talle üsna selge polnud, kuidas alustada ja jätkata, siis otsustas ta esiti lõunauinaku teha, sest et ilm palaw oli.

Kui ta jälle ärkas ja paberi ette istus, millel ennekirjutatud sõnad kuiwalt läikisid, jõudis ta arwamisele, et tal õige helewus kirjutamiseks ikkagi weel puudus.

Ta süütas paberossi, kuid seegi ei annud talle uusi mõtteid. Õieti ei olnudki tal midagi kirjutada. Igaüks, kes nagu Anti kolm aastat kihlatud on, teab, et tihti raske on teemi leida. Peaks ju õieti oma armastust kirjeldama ja oma tundeid tõlgitsema, aga ei leidu uusi sõnu. Anti oli juba ammu kõik kõnekäänud ära tarwitanud, mis Soome keeles leiduwad, ja polnud weel uusi leidnud.

Ta tõusis ja käis toas edasi ning tagasi, jõi wett, awas akna ja nõjatas aknalauale. Nii kaugele kui ta pilk tä nawal ulatas, oli see tühi kui ta mõtetki. Kell oli seitse. Kõik ta sõbrad olid nüüd minemas Korgeasaarile, Degeröle ja Seurasaarile. Wiimast jõudu kokku wõttes suutis ta paberile panna: „Nüüd on jaaniõhtu ja ma istun üksi oma toas, et sulle seda kirja kirjutada. Kui sa teaksid, kui wäga ma...“ aga siin peatas ta, tundis ennast nõrgana ja ei suutnud edasi kirjutada. See oli sama lugu kui warem, mil ta alles koolipoiss oli ja tal ülesandeid oli, mis talle ei sobinud.

Küüni silmitsedes kuulis ta tänawal kiireid samme, naeru ja jutukatkeid, nagu see kiirel käigulikka sünnib. Kaks kena neukest ruttasid sadamasse. Nad olid küll kogu öö wabad. Olid parimad

riided selga pannud, walged narmastega rätikud peas ja kuued ümber, mis ilusti keha ümber istusid.

Anti pidi mõtlema, kuidas ta oma pruudile kolm aastat ustawaks jäänud ja kõigile kiusatustele wastu pannud, mis talle siin teele tulnud. Ta oli wõimelnud, igal hommikul supelnud ja joomapidudelt otseteed koju läinud. Tema ja Mia olid arwamisel, et Björnsonil õigus ning Geyerstammil aga wildak arwamine oli, see tähendab: Anti oli alati Mia mõlled õigeks tunnistanud.

Neiud kadusid kiiresti nurga taha; tänaw paistis tema arust weel tühjem kui enne ja ta mõtledki olid tühjemad.

„Aga mispärast ei wõi siis minagi minna rahwapeole, wälja Degeröle, kuhu iga poole tunni takka laew läheb? Sel-line tore õhtu! Neelan kogu nädala tolmu ja kui mul siis wiimaks, wiimaks wõimalus on wälja wabasse loodusse minna, siis lukutan enese tuppa.“

Ta sirutas, tõmbas sügawasti hinge ja koputas rinnale. Talle näis, nagu oleks ta kodusistumise tagajärjel oma südames pistet tunnud.

Nüüd oli tal küll see asjaolu teel ees, et täna pidi kirja kirjutama, sest kui ta seda ei teinud, siis läks post mööda. Mia läheb kaks wersta eemal-seiswasse postkontorisse, ja kui seal midagi ei ole, siis süüdistab ta teda külmuses ja on õnnetu. Siis järgnewad pikad seletused ja kinnitused. — Aga siis on igakord ometi midagi kirjutada. Pealegi wõiks ju weel käigult tagasi tülles pool külge täis kritseldada; inimesel puudub ju tuju alati armastuskirju kirjutada. Saab Mia pahaseks, noh, jumalukene, küll see jälle möödub.

Oleks Anti ennast enam tähele pannud, ta oleks märganud, et temagi meeleolu põhjendamalt oli kärsituks muutunud, ja juba mitu korda.

Juba talwel, kui ta pruut linnas wiibis ja nad peaaegu alati koos wiibisid, oli temasse tekkinud mingisugune wastikus oma tundeid tõlgitseda. Ta ei jaksanud oma häälele anda seda õrna kõla, mida ta talle heameelega tahtis anda, ja ainult siin-seal „Suomalainen Seuras,“ kui Mial uus kleit seljas oli wõi ta ise pisut joowastanud, wõis ta jälle sattuda waimustusse, nii et ta süda ja hääl wärisema hakkasid nagu kihluse algpäewil.

Ta pani alustatud kirja laualaekasse ja lükkas selle kärsitult kinni, riietus ruttu, täitis paberossitoosi, wõttis uue tikutoosi ja jooksis ruttu trepist alla, nagu oleks ta kartnud hiljaks jääda. Kes teda tagast oleks wõinud waadata, oleks wõinud kergesti uskuma hakata, et Anti kawatsus oli midagi teha, mis tema oma arwates mitte täitsa õige ei olnud.

Silmapiilk hiljem seisab ta ühe auriku kõrwal, mis sadamast parajasti tahab wäljuda, ja näeb, kuidas lõbureisijad laewale lähewad. Sõidukid, mis jaanipäewa auks kaskedega ehitud, sõidawad wahetpidamatult üle turu sadamasse. Parwekaupa woolawad mehed, lilled kübarail, ja naised, lilled rinnal, kõigil mantlid käewarrel, sadamasse. Laew on laelt mastideni lipuehtes ja kaseksad ehiwad reelingut. Anti on lille müüjalt ostnud lillekimbu. Kõik rutawad ja jooksewad sillalt laewale. Anti kahlleb ja kõhkleb weel. Aga parajasti kui silda tahetakse maale tõmmata, hüppab temagi laewalaele.

*

Aga miks istub Anti nüüd nii rõhutult tee ääres kiwil, tükk maad piduplatsilt kaugel, kust muusika ja lõbus naer alatasa kõrwu kajab?

Miks eemaldab just tema enese kõigest lõbust, samuti kui ta tulnud, ja ootab waid laewa, et jälle linna tagasi sõita?

Kui Muri kanakarja kallale on tormanud ja midagi pole tabanud, siis hiilib ta, saba jalgade wahel, häbelikult ja tusaselt eemale ning saab paha tuju.

Anti tõendas enesele, et ta kellegi peale pole tormanud. Aga ometi oli ta enese siin kõrwale hoidnud; tusaselt istus ta kiwil ja joonistas kepiga liiwa sisse kujusid.

Neiu neiu järele oli aurikult maale hüpanud.

Kõik nad olid wäga wabad ja kergetalgsed ning keksisid nii, et kleidisabad lendasid. Noored mehed seisid walmis ja wõtsid neiusid wastu, kahmasid neil piha ümbert wõi käealt kinni ja keerutasid neid ringi, enne kui jälle lahti lasksid. Pikas reas, mis tee täiesti sulges, ruttasid nad pooljoostes tantsuplatsile.

Anti läks aegamööda edasi, ehkki ta tallaalused kihelesid, ja laskis need, kel tuli taga, mööduda. Kuub kuue järele kahises temast mööda. Näis, nagu oleksid neiu meeste eest põgenenud, kes nende taga sammusid, aga warsti alistusid nad ja läksid käsikäes peoplatsile.

Kui Anti wiimaks sinna jõuab, on tants juba täies hoos. Kõik sünnib seal wabalt. Tantsijad suruwad endid üksteise lähedale, astuwad ja hüppawad, kõik liigutused on ägedad ja muretumad. Neiude pearätikud on wajunud kuklasse.

Seal on sõdureid, laia rinnaga memehi, tugewaid talupoegi saartelt, ja ka mõned üliõpilased laiaäärtega kübarates. Daamid on müüjannad, õmblejannad, töölistetütred ja teenijad. Anti on üht ja teist nagu tänawal näinud, tunneb isegi mõne nime. Aga teda ei tunne keegi, sest tema ei ole enam kaua aega lõbudest osa wõtnud. Ja polegi kedagi, kes temast hooliks. Igal on oma südamewara ja leidub isegi tulipäid, kel kummagi käe küljes ripub armsam. Antil pole muud kui kepp, millele ta toetub, kuna ta silmad ühelt salgalt teisele pööravad.

Mia on nii kaugel, kaugel. — Talle näib, et neiu siin oleksid üsna kenad. Nende hulgas leidub nii noori, saledaid ja priskeid kujusid, et ta tõesti naudivut tunneb neid waadeldes. Nende kogu olekus peitub midagi muretut, julget, midagi kitsekese wõltsimatust rõõmust. Nad pühitsewad nüüd kesksuid, kogu õo kuulub neile. Herrased wiibiwad maal ja nemad on otsustanud see ainus kord aastas saartele minna, wälja rohelisele murule, lehtmetsa ja kaljude wahel

Mida nad siis õieti naerawad? Mis lõbustab neid nii väga kawaleeride labaseid meelitusi kuuldes? Anti ei mõista seda. Aga temale oleks enesele omeli päris hästi meeldinud selles neiukarjas sihuke ihatud kangelane olla

Temal oleks enesel ka wõinud lusti olla nende piha ümbert kinni wõtta, neile nokkiwad sõnu kõrwu sosistada ja sel õhtul seda pooljultunud kindlust farwitada, mis näib neiuid wastupanematu wäega wallutawat.

Ta seisab kaua ja ootab soodsat wõimalust surutud rinnal, rahutul näol.

Mis oleks, kui ta nende keskele läheks ja tantsima hakkaks siin, kus teda keegi ei tunne? Kellele oleks sest kahju? Ja mis kasu oli sest, et ta alati nii tagasihoidlikult ja üksikult elas kui wiimisel ajal — ei, ei elanud, waid pikkamisi närtsis!

See idealism on õieti täitsa loll wõi igal puhul lapsik, jah, isegi jõledus. Miks mitte elada, kuidas seda meie loomus nõuab? Alatine enesewalitsemine on tülikas, ja siis pole põhjalikult waadates wist ükski sajast mõtetes ustaw. Seal nende teiste elu on teine. Nemad ei tunne hariduse ja hea kaswatuse põhimõtteid. Nad maitsewad elu, nii naised kui mehed. Ja just sellepärast on nad nii prisked, elawad ja rõõmsad. Nad oskawad jaanipäewa pühitseda ja jaanitulest lõbu tunda.

Nii kujunewad ta mõtted; ta silmad aga jälgiwad üht kena, magusat neiukest, kes palja peaga on ja enesele taskurätikuga tuult lehwitab.

Ta wõtab julgust ja läheneb. Küsib, kuidas neiu läheneb, ja ütleb, et ilm olla suurepäranne. Ta katsub olla sundimatu, aga kuuleb oma hääles tehtud waletooni. Neiu wastab talle nagu wõõrale, peaaegu pühalikult. Kui Anti teda tantsule palus, oli ta nõus, aga tõsiselt ja wormilikult nagu herraspreili, ilma awameelselt alistumata, nõnda kui Anti teda oli näinud eelmisele kawaleerile wastu lendawat, kes teda tuli tantsule kutsuma. Anti märkab, et nad tantsus rütmi ei pea. Tahab ta kiiremini tantsida ja neiu ilusasti keerutada, langedawad nad taktist wälja ja peawad peatudes uuesti algama. Kui tants lõpeb, seisawad nad pisut aega sõnatult üksteise kõrwal.

„Kas tohin preilile pisut teed pakuda?“ küsib Anti wiimaks.

„Ei, tänan, mul on nii soe!“

„Wahest soowite limonadi wõi midagi muud?“

„Tänan, ma ei waja midagi.“

„On preilil wahest tuttawaid, keda otsite?“

„Tuttawaid? Kuidas nii?“

„Sest et alati ringi waatate.“

„Ei, mul pole iseäralikke tuttawaid.“

„Olete siin siis täitsa üksinda?“

Sellele ei saa Anti wastust.

„On preilil kawatus kauaks siia jääda?“

„Ma ei kawatse weel mitte koju minna.“

„Kas on Teil lusti wäikest jalutus-käiku teha? Siinne mets on nii ilus.“

„Jalutada saab alati; siia tulin ma tantsima.“

„Praegu on aga parajasti waheaeg.“

Samal hetkel tuleb keegi käsitööline ja wiib neiu tantsima. Need sobiwad hästi. Keerutawad paremale ja pahe-male poole ning naerawad südamliku lõbuga, kui keegi teine paar nendega kokku pörkab.

Anti jälgib neid silmadega, oodates, et nad jälle lahkuwad, aga kui muu-sika wait jääb, wõtawad nad üksteise ümbert kinni ja lähewad jalutama. Ka teised paarid lähewad „jalutama“ ja warsti kubiseb mets inimestest. Iga wäikegi kalju ja kiwi on kinni ja puude alt kajab sosistamine, naer ning naeru kõhistamine.

Ja sellepärast istub Anti nüüd nii tusaselt, segab kepiga maad ja tahab lahkuda.

Ta leiab enese olewat üleliigse ja tusase. Hakkab peaaegu armukade-dust tundma. Maailm on talle nüüd täitsa ükskõikne; elu maitseb nagu kuiw puu, nii kuiw ja lääge. Tantsu-muusika ja kära peoplatsilt ärritawad teda. Kõik need inimesed, kes seal tantsiwad, hüppawad ja kargawad õieti kui wasikad. Nende tegutsemine on lääge ja toores.

Ta hakkab igatsust tundma Mia jä-rele. Akki tabab teda igatsus armas-tuse järele ja ta rinda tekib wastupa-nematu lust Miale õige õrnalt ja südam-likult kirjutada.

Kas oli ta olnud ebatruu? — Wõib olla mõtetes. — Aga kuna tal nüüd nõu on lähema aurikuga koju reisida, see tõendab, et tal jõudu on kiusatustele wastu panna ja et tal on kindel tah-tejõud.

*

Waewalt koju jõudnud, wõtab ta alus-tatud kirja laualaekast.

„Armas Mia!

Nüüd on jaaniõhtu ja ma istun üksi oma toas, et sulle oma kirja kirjutada. Kui sa teaksid, kui wäga ma — siit algab järg ja sulg lendab nüüd päris libedasti — : „sind a r m a s t a n! Sa ei wõi kujutella, kuidas ma sinu järele

igatsen, kuidas ma seda tunnen kõr-geima õnnena, et lohin sind kord omada. Miks pole sa siin, et seda sulle wõik-sin ütelda ja kõrwa sosistada? Miks ei tohi ma sind wõtta oma käte wahele ja sinu otsaesist, sinu magusaid põski ja roosisuud suudelda, sind kallistada ja oma käed su kaela ümber panna?

Sinuta pole ma midagi. Arwasin, et wõiksin täna õhtu lõbu otsida, ja läk-sin Degerõle rahwapeole. Aga ma tulin warsti jälle tagasi, süda täis igatsust ja iha. Ei tunne kodutunnet seesuguses seltskonnas. Võib olla, et olen liig aristokraatlik, sest ma tunnen weel praegugi nagu füüsilist läägust sellele mõteldes, mis seal sündis ja mida ma seal nägin. Pole midagi ilutumat, kui poollihne publik linnast, kui ta wabas looduses lõbutseb. Nii ruttu kui suut-sin loobusin ma sest waatest; kui olin joonud klaasi teed, sõitsin lähema au-rikuga linna tagasi,

Ei ma kahetse põrmugi, et nii ruttu tagasi tulin; sest koju tulles wõisin jälle olla üksi ning eksitamatu; mõtlesin waid sinule, mu armas wäike Mia. Oleksin ma luuletaja, oskaksin ma pintsli-tarwitada, millise kirjelduse wõiksin sulle nüüd anda oma helewusest, millise to-reda pildi mind ümbritsewast loodusest, nagu see mulle laewalaele silma pais-tis! Waade oli wõluw ja rõomustas mu südant. „Näki“ nina ees wahutas wesi, kui käärde wahelt läbi sõitsime. Meri oli waikne ja waikne ka ta lähedalseisew mets. Kui peenelt ja õrnalt paistsid saared, neemed ja wäinad kesksuweöl mulle silma!

Igalpool rannal põlesid jaanituled. Siit ja sealt kajas laul ning muusika. Oli suurepärane sõit.

Aga kui palju korda ilusam ja pa-rem oleks see olnud, kui sina, minu armas Mia, oleksid istunud minu kõr-wal! Aga ehkki sa minu juures keha-likult ei olnud, oma hingega olid sa minu juures. Mõtlesin kõik see aja sinule, unistasin meie omast wäikesest mugavast kodust, mida kawatseme enes-tele luua, nii pea kui ma kindla koha saan. Tahame elada waid üksteisele, tahame walida enestele sõbrad, palume ainult paar kõige paremat sõpra oma juure

Kas armastad mind ikka weel nii kui enne? Mulle tulewad mõnikord

imelikud mõtted, et sa mind enam nii ei armasta kui warem. Olen pärast kihlust mõnikord armukade kogu ilma peale ja kujutlen, et keegi minust ei küsi, isegi sina mitte. Võib olla unustad mu weel, kus on niipalju noori mehi. Palun andeks mu umbusalduse eest, mis ma sulle nüüd ära jutustasin, sest et kord sulle lubasin avameelne olla. Tean väga hästi, et see waid wale ettekujutus on, tean, et sa mulle isegi mõtetes ustawust ei murra. See tuleb kõik sellest, et olen enese meelest siin nii üksik ja mahajäetud. Mulle teeks rõõmu kuulda, et olen eksinud. Ütle, et mind armastad, ma tean seda küll, aga palun sind, ütle mulle seda, korda seda ikka ja ikka jälle.

Kui tore on ometi teada, et sul on keegi, keda sa armastad ja kes ka sind armastab, kellele wõid jutustada kõik oma mured ja awada kogu oma hinge.

Nüüd ela hästi, ustawalt armastatud Mia! Kirjuta mulle pikk kiri, kirjuta kõik, mis mõtled ja tunned. Iga täht sinu käest, iga sõna sinu huultelt on mulle kallim kullast. Mis on kuld, maine ku'd selle kulla kõrwal" — Anti mõtles pisut aega, kuidas jatkata, aga sel hetkel tuli talle ilus mõte ja ta jatkas — „mida meil õnn oli leida wastastikku oma südametest.

Terwitusi wanematele! Tuhat palawat suudlust sinu igawesti ustawalt Antilt.

P. S. Waewalt suudan ennast kirja lõpetama sundida, aga ma pean kirja weel täna öösel waksali wiima. Panen ta ise seal postkasti, et ta ei kaoks ja sa ilma temata ei jääks, kui postkontorisse lähed. Jõuan ma koju, siis heidan ma voodisse ja minu wiimne mõte enne silmade sulgemist oled — sina. Sinu A."

Seda oli palju aega tagasi, mil Mia Antilt oli saanud nii õrna ja armastusrohke kirja. Mia, kes muu peale ei mõtelnudki kui oma Anti peale Mia, kes kogu maailmast polnud leidnud niisugust meest, nii täielikku, nii puhast, nii ausat — sest ta tundis Anti iseloomu läbi ja läbi — ja ta oli nii õnnelik,

et Antilt selle uue armastusetunnistuse sai, mis pärast kohe oma tuppa läks ja wastuse kirjutas. Alguseks kirjutas ta:

„Minu ainus armas Antil“

Ja ütles, et ta weel praegu rõõmus ja õnnes wärisewat, sest et Anti teda nii väga armastawat. Ta lugenud kirja mitu korda ja magama minnes pannud ta selle peapadja alla. Ta nutnud, kui Antile mõteinud, kes üksipäini pidawat istuma igawas Helsingis Ah, kui ta ometi midagi teha wõiks, et nad warsti, õige warsti saaksid enestele ise oma kodu luua.

„Kuidas wõis sulle ometi sihuke mõte tulla, et ma sulle ustaw ei oleks? Ma ei mõtle ühegi teise peale, ei hooli kellestki teisest kui sinust üksipäini. Ma ei wõta iial wõi wõtan ainult harwa osa siinsete noorte lõbudest, nagu sa seda ehk usud. Ja kui sa seda ainult soowid, siis hoidun kõigist eemale, ei lähe ei tantsima ega pidudele, kuna ju sinagi seesugustest lõbudest oled loobunud ja neid ei sall.

Istun tihti aias kase all, mille koorresse me oma nimed lõikasime ja mille warjus me mullu suwel weetsime ununenatud tunnid. Istun ja õmblen ja ümistan laule, mida sina nii väga armastasid. Mõnikord wõtan paadi ja sõuan järwele. Kui ilus seal wäljas on! — Aga sinust on ju saanud luuletaja! Palju, palju korda lugesin ma sinu käärisesõidu kirjeldust. Lugesin seda ka isale ja emale Ega sa seda ometi ei pane pahaks? Nad peawad sinust palju lugu ja küsiwad alati, mis sa kirjutad.“ —

Mia kirjutas ja kirjutas, täitis poogna poogna järele.

Ta oli nii õnnelik, õnnelik! Ta oli Anti tunnete juures kahelnud, oli arwanud, et ta on muutunud jahedamaks. Tal oli peaaegu paha südametunnistuse, et oli wõinud armsamast niisugust asja uskuda, ustawast Antist. Ja ta lõpetas oma kirja:

„Ah, kui väga armas oled sa mulle! Ela hästi, ela hästi, mu kallis, armas Anti! Suudlen sind tuhat, tuhat korda palawasti.

Sinu sind armastaw Mia."

Põrmuaastad.

Daani kirjanik Flemming Algreen-Ussing.

Ta oli ligi sada aastat wana. Selg oli tal pisut küürus ja pea hoidus ettepoole. Aga terwe ja krapsakas oli ta.

Iga hommiku tegi ta — hästi riietatuna — eeskirjakohase jalutuskäigu, ükskõik milline ilm oli. Kui sadas vihma, wõttis ta lihtsalt wiimawarju kaasa.

Hommikustel jalutuskäikudel pani ta tähele muutuwaid aastaagegu, tundis rõõmu esimestest rohelistest pungadest ja idudest ning konstateeris esimest õhukest jääkirmi weeloikudel.

Koju tulles oli ta majapidajanna temale eine walmis pannud, Ta sõi hea isuga, pani pika piibu põlema, heitis diiwanile — ja uinus.

Siis wõttis majapidajanna tal tasakesi piibu suust.

Praegune majapidajanna oli tal kuuskümmendkolm aastat wana. See oli neljas. Tema oli ju alati walinud „wana daami paremas eas“, nagu ta ütelda armastas. Kolm esimest olid teda ustawalt ja hästi teeninud kaksteistkümmend, kümme ja neliteistkümmend aastat. Siis olid nad surnud — kõik seitsme- ja kaheksakümne aasta wahel.

Praegune majapidajanna oli tema juures alles aasta. Aga ta lootis kindlasti, et ta jääb tema juurde kuni oma surmani. Midagi polnud loomulikum. — Et ta ise wõiks enne majapidajannat surra, ei tulnud talle meeldegi.

Sest mispärast pidi ta küll surema?

Kui inimesed läksid ja surid, siis oli see nende oma süü. Tingimata! Siis olid nad ise eneste wastu olnud kuidagi wiisi ettewaatamatud. Seda wõis ju kergesti wälja arwata.

Kuidas öeldud: ega tema ei surnud. Tema oli kogu eluaeg olnud ettewaatlik. Oli kannud talwel gallosse ja suwel kahekordsete taldadega saapaid. Tema pakkis enese alati hästi sisse — sellepärast ei tähendanud see midagi, kui ta igasuguse ilmaga wäljas käis. See oli waid terwe.

Alkoholi ei olnud ta iial tarwitanud. See rikkus närwe. Ja tubakat tarwitas ta waid mõõdukalt. Suitsetas kõige

enam kaks piipu päewas — ja nimelt nikotiini tubakat.

Würtse ta ei söönud — see on seedimisele kahjulik, ütles ta.

Aga iga õhtu, enne tule kustutamist, jõi ta tassitäie kumeliteed.

Misjärele ta kohe uinus.

— — — — —

Päewal, mil ta sada aastat wanaks sai, töötas ta enesele waikselt — ei iial surra. Mitte ühelgi tingimusel.

Temal oli siin maailmas ju nii hea elada.

Sellegipärast muutus ta meel pisut härdaks, kui toad päewajooksul täitusid ta lastelastest ja nende lastest, kes tulid talle sünnipäewa puhul õnne soowima.

Tal puudus midagi. Teatud tühjus libises tuppa ja näis nagu waheseina tegewat tema ja ta lastelaste ja nende laste wahele.

Ta leidis puuduwat oma tütreid ja pojad. Need olid kõik surnud.

Pojad olid enda ära kulutanud. Õlid olnud wara hommikust hilja õhtuni jalul. Ei olnud iial hoolinud oma terwisest — iial mõtelnud oma jõu piiride peale. Olid rippunud hommikust õhtuni telefoni küljes, öösel endid häwitanud kiirete ärireisidega. Wõtsid nad enesetele wiimaks kord puhkeaja, siis tegid nad kaelamurdwaid autoreise wõi hädaohtlikke purjepaadisõite. Ja see kõik oli ühesugune närwesöow.

Aga tublid mehed olid nad olnud — ja raha olid nad teeninud.

Ja tütreid olid sama kiire tüübilistele meestele mehele läinud.

Ja nüüd olid nad surnud — kõik ta armsad tütreid ja terwed pojad! Lihtsalt ära kulunud.

Selle asemel, et endid — nagu tema — ärist tagasi tõmmata, kui seks weel aeg oli.

Rauga silmad niiskused; ta jäi sõna-kehaks ja tusaseks.

Perekond märkas seda ja jättista üksi. Wanaisa, wanawanaisa, uriwanaisa pidawat puhkama. Pidawat olema lõbus, kui — majasteet tuleb.

Kell neli peatas kuninglik auto ukse ees.

Tänavale kogusid inimesed. Kaks linnawahti, kellele warem käsud antud, astusid tegewusse.

Sajaaastane nägi seda kõik oma aknast — tema oli parajasti uinakust ärganud.

Kuningas tuli tuppa.

Ja rauk tõusis, terwe ja kõbus kui wiiekümneaastane:

„Teie majesteet!“

Ta oli wõlutud.

Pool tundi ajas ta kuningaga juttu — seistes. Wõimatu oli teda istuma sundida.

Wiimaks kinnitas tema majesteet ise oma käega ordeni ta kuuerinnale.

See oli päewa kõrgem tipp

Aga õhtul tuli reaktsion.

Ta hakkas kahtlema, kas tal julgust jätkub niikaua elada, kui kawatses: ikka.

Mis „ikka“ tähendas, oli tal waewalt täitsa selge.

Kas jätkus tal julgust näha suremas oma lastelapsi ja nende lapsi — ja nende lapsi ka? Näha, kuidas kõik, kes nüüd elasid, haiguse ja wanaduse kätte surid, et ise edasi elada?

Ja uuesti liikus temas igatsus ise oma poegade ja tütarde järele Kange mini ja südamlikumalt kui iial enne.

Ja igatsus wanade sõprade järele koputas.

Siis aga tühjendas ta kärmesti oma tassi kumeliteega, kustutas tule ja uinus — jalamaid.

Järgmisel hommikul ärkas ta wärskena, rõõmsana ja väljapuhanuna nagu harilikult.

— — — — —
Ühel päewal jäi ta haigeks.

Seljast algas see. Walutas ja rebis kummalise äkilisusega. Ta oli parajasti hommikusel jalutuskäigul ja pidi pingile istuma.

Kaua istus ta seal — ei saanud tõusta.

Wiimaks tõusis ta ometi ja wankus koju. Woorimeest ei tahtnud ta wõtta.

Majapidajanna, kes wiimasel ajal ka ise pisut põdenud, aitas ta suure wae waga woodisse ja saatis arsti järele.

Kui arst tuli, jampsis rauk palawikus

Lugu muutus pikaldaseks.

„Teie wanaisal on arusaamatu konstitutsioon?“ ütles arst ühel päewal patsiendi tütre tütrele, kes ühes rawitsejannaga rauka rawitses. Seitsmekümneaastasest majapidajannast ei olnud enam asja. — „Ta wõib weel terweks saada. On praegu sadakolm aastat wana, eks?“

Lapselaps nokutas.

Warsti sellejärele lahkus arst.

Rauga asi muutus ikka halwemaks. Palawik töötas ööd ja päewad.

Arst hakkas pead raputama.

Aga ühel ööl pääsis rauk palawiku wõimusest — ja mõtles jälle selgesti. Mõtles surmale, kellele ta tahtis wastu panna. Ja ta töötas mitte järele anda.

Ta tahtis elada.

Ülejäänud osa ööst oli ta ärkwel — nagu oleks ta kartnud, et surm temale magades wõiks kallale kippuda.

Alles hommiku eel uinus ta. Magas terwelt ja rahulikult.

Kriis oli möödunud.

Paar nädalat hiljem lahkus ta woodist.

Kõik nägid, kui lahjaks ta oli jäänud.

Ta nägi seda isegi. Märkas, kuidas ta käsi wärises, kui piipu tahtis põlema panna. Jalulgi ei seisnud ta enam kindlasti. Ja ta silmanägemine oli nõrgenenud; silmad täitusid tal tihti weega. Kuulmisega oli asi päris paha.

„Nõrgats!“ ütles ta pilkawalt enesele ja püüdis ennast kokku wõtta.

Aga ta lõpetas hommikused jalutuskäigud, pikutas poole päewani woodis ning tukkus.

Ta kõhis tihti — see oli eriti kuiw, õõnes kõha. Ja jäi tusaseks ning närwiliseks.

— — — — —
Kaks aastat hiljem suri ta majapidajanna — üsna äkki. Seitsmekümnekahe aasta wanaduses.

See erutas teda wäga.

Ta asus elama oma wanema poja wanema tütre juure, kes teda haiguse ajal oli rawitsenud.

Ta ei julenud enam uut majapidajannat wõtta — ja üksipäini ei saanud ta ju elada.

Samal talwel, kui ta ümber kolis, jäi ta uuesti haigeks.

„See tuleb sellest, et inimene ühest kohast teise jookseb!“ ütles ta arstile,

kelle korraldusi ta üldse enam täita ei tahtnud.

Nädal hiljem oli ta jälle jalul. Ja hakkas uuesti oma armsama idee küljes rippuma — mitte iial surra, waid ikka elada.

Kõik see asi olenewat lihtsalt tahtest, konstateeris ta enesele.

Aga ühel päewal suri see pojatütar, kelle juures ta nüüd elas.

Temale teatati seda etteawaatlikult, aga ütlemata ei wõidud seda ju jätta.

Rauk muutus näost halliks — ja ta käed läksid rusikasse, nagu oleks ta kedagi selle eest tahtnud wastutusele wõtta, mis oli sündinud.

Ta oli seda pojatütart enam armastanud kui kõiki teisi oma lastelapsi. See oli talle wiimastel aastatel olnud ema, naise ja tütre eest. Ja seda kaotust ei saadud enam heaks teha.

Jumal wõttis ta temalt.

Miks?

Leidus ju küllalt teisi inimesi, kelle elu oli koormaks. Miks ei wõtnud Jumal neid oma juure?

Ta meel muutus kibedaks — kibedaks Jumala ja inimeste wastu — ja kibedaks iseenese wastu.

Ja siis tuli päew, mil ta ise surra soowis — jah, surma järele igatses.

Misjaoks pidi ta edasi elama? Need, keda ta armastas, wõeti talt ju ära!

Nüüd oli ta wäsinud.

Aga sündis, et ta käed enam ei wärisennd, kui ta piipu põlema pani. Tema nägemiswõime paranes, ja ta kuulmisewiga kadus.

Ta selg näis jälle sirguwat.

Perekond silmitses teda kui ime-tegu. —

Ta hakkas kangeid sigareid suitsetama ja eine alla napsu wõtma.

Ja paha ilmaga läks ta wälja ilma gallossideta.

Ja sai pahandada teiselt pojatütrelt, kelle juures ta nüüd elas.

Ta terwenes iga päewaga, mis möödus.

Lastelastelaste ja nende laste meeldest oli see päris kummaline.

Ta ise kawatses ennast mõnikord tappa.

Wõib olla, et ta seda tegigi — keegi ei tea seda. —

Ta sai sadaseitseteistkümmend aastat wanaks — ja peale selle weel kaks kuud, nädal ja kolm päewa.

Ta jäi mootorratta alla ja suri operatsioonilaua.

Mu kodukoht.

P. Grünfeldt.

*Kui lahkun linnast, mis on rõhww, röske,
ja mind ju piirab maa, mis haljas, waik,
su õhk kui ema silitab mu põske,
mu kallis kodukoht, mu sünnipaik.*

*See silitus kõik murepilwed kaotab
mu otsaesiselt ja hing jääb waik,
ja rõõmu jälle palgele mul laotab
mu kallis kodukoht, mu sünnipaik.*

*Kui ongi elu koosnend mul waid walust
ja raskustest, sa olid mul see laik,
mis mulle pakkus kindlat jalgealust,
mu kallis kodukoht, mu sünnipaik . . .*

Sõnade piin.

Ameerika-Saksa kirjaniku Max Zeumer'i jutustus Lõuna-Ameerikast.

Lagunenud maja, mille ainus weel seisma jäänud sawisein Andeni kiltmaalt puhuwa kewadetuule wastu kaitset pakkus, oli pika rännaku teinud kindral Pedro Siilase eesmärk olnud, ja see pikk rännak oli ta otse nõrkuse seisukorda saatnud.

Just sawimüüri kõrwal seisis wäike heinamägi, hiljuti ümber kukkunud heinakuhja jäänus, ja selle oli Siilas omale öökorteriks walinud. Rängasti wäsinud mees hakkas kohe heinahuniku müüri pool seiswasse osasse kippuma. Tal ei olnud aega oma ümbrustki enne terawamini silmitseda, ja sellepärast ei näinud ta ka, et lähema künka warjus keegi ratsanik teda terawasti silmitses.

Kindral Siilas oli mõni nädal tagasi oma juhatusel olewa wäega La Pazi walitsuse wastu mässu tõstnud. Saatwates esimesil päewil mõne wäikese wõidu, pööras asi juba teisel nädalal teise lehekülje. Tugewad walitsusetruud sõjawäelased astusid temale wastu, ja esimene tema kahjuks lõppenud wõitlus tegi tema pealinna poole marssimisele kiire lõpu. See kaotus kahanendas ta poolehoidjate arwu märksalt, ja kuna ta lühike walitsus oli olnud erili wali, siis leidis tema walitsuse piiris elawa rahwa hulgas küllalt walitsusetruuid inimesi, kes tema waljust karistuseäwardusest hoolimata walitsusewäe juhtidele mässajate liikumisest alati teateid andsid.

Siilase seisukord muutus järjest raskemaks, ja mässajate laagris oldi esialgsest kawatusest juba sedawõrd loobunud, et kawatseti walitsusega hakata läbirääkimisi pidama.

Kuid nii kaugele ei pidanud asi minema.

Hommikul wara äkki kallale kippudes, löödi Siilase wäeosad puruks ja aeti selle jäänused laiali. Wäikest ratsawäesalka, kes ühes kindraliga enese läbi löi, ajasid ratsanikud taga ja sundisid uuesti wõitlusele. Kuna osa ta saatjatest langes ja muu osa wangistati, suutis ratsaosaw kindral enese läbi lüüa ja taga-

ajajad enese jälgedelt maha raputada. Siilasel oli kawatusus üle Andeni kiltmaa Jungasse jõuda, kus Peri jõe ääres üks ta sõber elas, et seal ennast siis ette walmistada wälismaale põgenemiseks.

Tundes ümbrust, walis ta tee, kus ääres peale selle lagunenud maja ühtegi inimlikku eluaset ei leidunud. Järsk tõusang Altip'aano poole tegi kindralile selgeks, et tema rammu raugemas oli. Lähem järelewaatamine näitas, et hobune kaunis raske haawa oli saanud ja see ühes liigraskusega looma jõu täitsa oli ära kurnanud.

Siilase nõu, oma ustawa hobuse piina kuuliga lõpetada, pidi ära jääma, sest kindral oli täitsa sõjariistatu. Tal polnud rewolwri jaoks enam padruneid, ja ta mõõga oli kuul just käepideme juurest pooleks purustanud, nii et ta ka järeljäänud osa oli pidanud metsa wiskama. Rewolwri oli ta enesele alles jätanud, lootes wõimalust seda moonaga warustada. Toit, mis ta sadulataskus peitus, ulatas üheks päewaks, kuid järgmise päewa õhtuks lootis ta juba sõbra tallu jõuda.

Harjumata rännaku waew oli teda nii wäsitanud, et heinahunikut nähes waid weel puhkamisele mõtles. Waewalt oli ta heinahunikusse roomanud ja enese heintega katnud, kui ta kohe uinus.

Raskest unest äratas teda äkki wali komando ja ratsawäelaste sadulast mahatüppamine.

Ehmatus, mis nagu metsloom talle kallale kargas, äratas ta kõigest wäsimusest hoolimata jalamaid. Kikiskõrwul kuulates mõistis ta silmapilk, kes tulijad olid. Need olid walitsusewäed, ja külm hirm woogas ta kehast mõeldes, et ta warjupaik leitud.

See hädaoht olenes muidugi wäesalga suurusest, kes heinu tahtis tarwitada hobustele toiduks ja meestele magamiseks.

Siilas polnud arg mees, aga mõte, et ta kohe maha lastakse, niipea kui leitakse, kattis ta otsaesise heinte soo-

jusest hoolimata külma higiga. Esimes korda elus õppis ta tundma surma hirmu kõigi ta inetute kaasilmutustega.

Kuna ta enesele aseme oli walinud just sawiseina kõrwale, siis polnud tal ka wõimalust oma lähemat ümbrust tähele panna. Wali rääkimine ja puude pragin kõige lähemas ümbruses andsid temale tõenduse, et sõdurid omale hakkasid aset walmistama. Läheda laagritule helk, mis sawiseina silmade ees punaseks wärwis, teatas talle, et laagritööd kiiresti edenesid.

Kohe selle järele hakkasid ratsawaelased heinahunikut wähendama, ise selle juures elawalt juttu westes. Jutt keerles tema ümber ja ka selle ümber, mis siis sünnib, kui ta wangistatakse.

Sõdurite toored naljad tema surmamise wiisi kohta tegid ta nii ärewaks, et teda otse külm wärin waldas. Kuna ta hambad lõgisesid, nõõris pigistaw tunne ta kõri kinni.

Selle juures kõwenes ka lärm ta peiduurka ümber ikka enam ja enam, et siis äkki nagu komando peale kustuda ja waikusele maad anda.

See üleminekuta algaw waikus mõjus Siilase peale nagu luuraw, tumm ähwardus ja pingutas ta närwid otse katkemiseni. Sellepärast tundus talle hele komandohääl, mis waikuse katkestas, lunastusena,

„Caramba, kapten Turigo! Olin kindlasti arwestanud, et kindral weel enne päikeseloodet minu wõimuses on, ja nüüd tõmbab õõ me arwest kriipsu läbi!“

„Sellest on kahju, härra kolonel, kuid meie waenlasele tähendab ta waid wõlla pikendust!“

„Ma ei taha enam Batista nime kanda, kui ma homme Siilasega ei saa lõpuarwet teha!“

„Ausõna, härra kolonel, homme on Siilase wõimalus oma julgust kuue püssisuu ees näidata.“

„Kes ütleb Teile, et ma Siilase lasten maha lasta? Aga sealt tuleb Diaz. Enne lõpetan tolmu kõrist alla, siis wõime edasi rääkida, millise surma ma kindralile olen walinud.“

Koht, kus kõnelejad seisid, pidi olema just Siilase peiduurka lähedal, sest see kuulis selgesti bombilla klapperdust. Ei oleks wajagi olnud Batista tõendust põgenejale selgekstegemiseks,

milline saatus teda ootas. Kolonel oli tema waenlane sest tunnist saadik, mil Juan Benrit, Batista sõber, oma arwatawa osawõtmise eest indiaanlaste mässust oli üles poodud. Kolonel, kelle soontes wanaemast saadik indiaanlaste weri woolas, oli oma ratsawäega kohe Siilase wastu wälja astunud, ja see kiire tegutsemine oligi olnud see, mis Siilase mässu ei lasknud lewineda. Et tal Batistalt polnud armu oodata, seda teadis põgeneja kindlasti, aga õige arusaamise oma oodatavast saatuses sai ta alles pooleli jäänud jutu jatkamisest.

„Amigo Companero!“ kuulis Siilas kolonelli juttu uuesti algawat. „Kui kindral minu wõimu alla satub, siis ei tee ma tema kohta ise otsust. Lihtsalt sel põhjusel, et mulle hiljem ette ei heidetaks, nagu oleksin ennast lasknud juhtida kättemaksumõtetest. Ma saadan Siilase kindla wahi all peakorterisse. Ja et täitsa kindel olla, on tema saatjateks wahtmeister Cypriano oma kahe wennaga. Seda wõlgnen meile tublide poistele; sest täna hommikul päästis Cypriano mu lahingus surmast, ja siis on kindral Siilas ta isa ja onu mõni päew tagasi surmata lasknud. See on mulle tagatiseks, et kindralit hästi walwatakse. Pealegi on Cypriano kolm aastat gummitööstuses wiibinud ja seal indiaanlaste ja nende kurnajate käest nii mõnegi asja õppinud. Sellepärast wõin julge olla, et kindral Siilas, kui ta wiis minutit on Cypriano meelewalla all ju olnud, warsti muutub hulluwaks naiseks.“

„Teie loobumine isiklikust kättemak-
sust ja Teie wiha, härra kolonel, ära-
tawad minus imestust. Mina igatahes
ei tahaks Siilase nahas peituda.“

„Sellest saan ma aru, härra kapten,
sest minagi arwan, et leidub paremaid
paiku kui see, millele Teie tähendasite.“

Batista rääkis nii waljusti ja süda-
mest, et külmawärin kuulaja seljast üle
jooksis. Mitte enam talsutada suutes oma
hirmu, pigistas ta käed rusikasse, nii et
küüned peopessa tungisid. Werised pil-
did, mis ta segane aju talle silmade
ette wõlus, tegid tast wabisewa arg-
püksi, kes, et ennast karjatuse läbi
mitte ära anda, oma hambad heintesse
pigistas. Aga waenlase hääl tungis talle
jälle kõrwu ja kiskus ta uuesti üles.

„Halloo, Diaz! Tuld kapteni sigarile! Wõtku tont, poiss, ära ole nii kohmetu! Paned kogu heinahuniku põlema. Caramba, see loll wasikas ongi kõik see krempli siin põlema süüdanud. Teie sadul seal ja Teie mantel, kapten; heinad on ju purukuiwad ja me võime enestele õnne soovida, et tuli meile magades selga ei karanud!“

Hele, limpsaw tulekeel heitis samal hetkel oma wabisewa paiste. Siilase silmade ees seiswale sawiseinale. Ta kõrwas kahises nagu pragisewate leekide krabin ja ta hirmus kinninööritud rinnast tuli rögisew, hooline ägamine. Hull hirm, mis kõik ta mõtlemiswõime ajus kustutas, ajas ta äkki ialule. Tema laialiaetud silmad nägid pilti, mis põrmugi ei wastanud sellele, mida ta luulend talle oli ette kujutanud.

Mõni meeter temast eemal seisis Bartista, tema kõrwal kapten Turigo, umbes kolm meetrit neist kahel pool kau-

gemal salk seiswaid ratsawäelasi, kes, püssid käes, näisid waid ootawat sihti. Pisut kaugemal, kahe rea wahel, põles tuli ja selle taga seisid teised ratsawäelased, oodates neile pakutawat waatlust. Põgeneja segasesse peaaigu tõusis pikkamisi asjast arusaamine.

Kuna kapten Turigo komando püssiotsad sihi poole sundis, taipas Siilas kommetit, mille keskpunktiks ta olnud. Kuna waenlased tegid, nagu poleks neil ta asupaigast aimugi, jäeti tema usk wiimsesse pääsemiswõimalusse alale. Et teda siis ta elu wiimastel tundidel täita piinawa hirmuga. etendati raffineeritud komöödia, mille wiimne waatus nüüd lõpule lähenes.

Siilas tõstis rusikaskäed oma piinajate poole, aga torkaw walu ta rinnas ja ajus wiskas ta põlwili, ja kuna püssipaukude praging ööwaikuse katkestas, weeres hukatu keha heintesse.

Kuidas Fairbanks rajati.

Daani kirjanik Ejnar Mikkelsen.

2

Seal väljas arwestas ta, arwestas ööd ja päewad ning kaalus oma kulda. Ta pilk oli põhjatu ning udune nagu ennegi, aga seesmiselt oli ta omal waiksel wiisil rõõmus. Kõik temas hõiskas, taulis ja naeris.

„Walge mees pettis mind hästi. Iial ei wõi see selguda, enne kui siit kaon. Tore „Youkoni uhkus“ jääb mulle — mina olen wäga rikas!“

Kuid waheajal leiti asi omeli üles, ja nimelt üsna juhuslikult. Tagast järele ei osanud ta arugi saada, et ta oli olnud nii rumal ja enese kinni püüda lasknud. Aga saatus tabas teda ühel õhtul walitud walitseja kujul, kelleks nad nimetasid tugewat Jimi.

Jaapanlane jalutas parajasti linnas, kui kohtas meest, kes kullakaewajate poolt oli walitud selleks, et ta nende maatükkide suhtes raamatuid ja kaarte peaks. See mees palus jaapanlast oma maija tulla. Ta oli nähtawasti pikalt ja hoolikalt järele uurinud ja siis häm-

mastawale tulemusele jõudnud, et kõigist meestest, kes Fairbanksis elasid, ainus, üksainus, ja nimelt selle kullamaa leidja jaapanlane, weel tema raamatutesse ja kaartidele oli märkimata!

„Kuule, jap, üks sõna! Sa tead, et ma ülesantud maatükkide kohta raamatuid pean ja need kaardile üles märgin — aga kus on siis sinu maa? Kus oled sina omad waiad maa sisse tagunud?“

See tabas jaapanlast kui wälk:

„Selle oled sa unustanud; oled enese ise ära annud — sa pole maad wõtnud, sellepärast wõib igaüks wälja arwata, et sa kulda pole leidnud, et kõik see kupatus pettus on. Ah, kui rumal ma olin. Neetud saatus! Nüüd wariseb kõik kokku!“ Nii ohkas jaapanlane.

Tema ees istus oma walitud ülemus ja silmitses teda külmil, halastamatuil silmil.

„Mis sa ütled, jap? — Miks ei ole sa maad wõtnud? Kust tead sa midagi

kullast, kui sa ei ole veel labidatki maasse pistnud? Tead, jap, mis see sulle tähendab? Tead, mis Fairbanks teeb, kui leiab, et kõik see kupatus pettus on? Mis sa usud, et kõik need mehed teewad sellega, kes nad Dawsonist aimamata võimalustele siia meelitas, kus ju kulda ei ole, waid on ainult wana roostetanud laew suure hulga toiduainetega, mis sa nüüd petetud meestele oled maha müünud? Jap, jap — wasta mulle, on see sinu kullaauk?”

Jaapanlane waikis, mõtles seiskorra üle järele. Ta teadis, et ta süü selge oli ja et midagi ei wõinud loota, et ta seda õudset süüdistust ei saanud tagasi lükata. Sellepärast oli kõige parem — ennast kõigest lahti waletada, wõi sellest loobuda, mees olla ja lõök wastu wõtta, kui see tuli. Tema oli küllalt loll olnud, et seda ära teenis.

Jaapanlase peaju töötas — ja ta seni nii rahulikud silmad wahtisid wahtumalt ümber. Wõimatu oli tal küsiwa mehe käskiwatesse silmadesse waadata. Ta wankus veel — mis pidi ta tegema?

„Noh, jap!” kajas käskiwalt ja lühidalt nagu mõõgahoop.

See mõjus. Jaapanlase uitawad silmad muutusid rahulikuks ja kiirgawkaledaks. Ta ajas enese sirgeks ja ta huulte wahelt tulid sirades nähtawale walged tugewad hambad, kuna nahk ta kõrgetel põsekottidel siledaks tõmbus. Ta näoilme oli nagu kiwistunud, ta otsus kindel; ta wõis hoobi sama hästi wiibimata wastu wõtta:

„Ja, mina petsin teid ja ei tea midagi kumast. Käige kõik kuradile!”

Täitsa waikseks jäi wäike onn, milles mehed wastamisi seisid — üks neist täidetud õiglasest wihast, teine tarretust trotsiwusest, aga üks asi oli neil ühtlane: loitwad silmad, mis üle laua nende wahel, millel põles raswaküünal, üksteisesse puurusid.

„Sa jääd siia, kuni ma tagasi tulen,” tuli karedalt ja walitsejalikult tugewa Jimi suust, ja enne kui jaapanlane takistada jõudis, kadus teine üksust. Riiw lükati ette, aknaluugid pandi kinni, kuuldi rudisewas lumes samme, mis kaugele kadusid — ja jaapanlane oli oma tumedate mõtetega üksi.

Äga mitte kaua, siis kuulis ta õnnestuskuulutawat kõminat, mis midagi head ei ennustanud. See kõmin muutus kummalisteks hüüteks; warsti tulid kuuldawale ruttawad sammud; kära kõwenes ikka enam ja enam, kõmises nagu lähemale mühisew kõu, milles peitus jaapanlase surm. Jaapanlane aga seisis onnis rahulikult ja toibunult, kuid koledate silmadega, walmis alluma kõuewolile. Ta teadis, et oli mängu kaotanud ja et kõik lootus temal oli lõpnud.

Riiw lükati pragisedes ukse eest, nii et kogu onn laulis, uks kisti lahti. Läwel seisis tugew Jim, tema taga kogu Fairbanksi elanikkond.

„Tule wälja, jap!”

Jaapanlane kuulis wiivitamata sõna ja astus kindlal sammul ukse juure, käratsejate keskele, kes talle teed andis, kuni ta nende keskel seisis; siis wajusid nad tema ees ja taga kokku, tema paremal ja pahemal küljel ringnägusid, waljuid ja halastamatuid. Tema oli wang ja teda walwati. Rewolwrisuud wälkusid kuupaistel.

„Kuldse Lootuse” juure!” oli sajakordne hüüe. „See on kõige suurem maja.”

Ja rahwamurd hakkas liikuma, jaapanlane ühes temaga. Tema oli ainus rahulik mees, külm ja kindel.

„Misjaoks kõik see kära? Kui palju walged mehed ometi käratsewad!” mõtles kollane mees.

Mõne hetkega oli „Kuldne Lootus” ümber muudetud kohtusaaliks. Nimeitati kohtunik. Walik langes tugewale Jimile. Ja waliti wannutatud mehed. Leiti ka süüdistaja, see oli kerge, aga kaitsjat, ei — seda pidi jaapanlane ise toimetama. Sest kes wõis niisugust petjat tagajärjekalt kaitsta?

„Rahu,” müristas tugew Jim. „Mu herrad, kohtunik seisab siin, see olen mina ise, ja wannutatud mehed on ka kohal. Raebalune, astu ette!”

Sõnakuulelikult ja rahulikult astus jaapanlane ette ja waatas ümberringi meestele, kes kõik parwes seisid. Nad kõik olid ta endised sõbrad; nüüd aga olid nad ta kibedamad waenlased. Mitte ainustki polnud nende hulgas, kelle süda tema, kui juba hukkamõistetud mehe wastu halastust tundis.

Ta kummardas wannutatud meeste poole, kelle võimu all ta seisis.

„Mu herrad,“ algas tugew Jim, „siin näete meie endist sõpra, kes kelguga Dawsoni tuli ja seal kuulujutu kullaleiust Tanana jõe kaldal lewitas. Ta meelitas meie siia; me kannatasime teel raskesti, aga sellega oleme meie harjunud ja kannatasime selle kergesti ära, kuna ju meil oodata oli kulda. Me jõudsime siia ja leidsime maa olevat hea; me rajasime siia selle linna ja pühitsesime ta siin selles majas linnaks. Me otsime jaapanlaselt toiduaineid ja maksime temale nende eest head hinda, usaldasime teda, ja kui ta ka iial sõna „kuld“ pole ütelnud, ometi teadis ta, et see sõna see oli, mis meid kõiki siia meelitas ja siin kinni hoidis. Me uskusime, et ta kulda on leidnud — aga kus — seda me ei aimanud. Siis leidsin ma, et tema nimi raamatutes puudus ja et kogu sinne maa teile üksi oli ära jagatud. Ma leidsin raamatutest kõik meie nimed, iga üksiku, ainult tema nime seal ei olnud. Tema ei ole maad võtnud; tema ei ole otsinud kulda nagu aus kullakaewaja, tema on meid kõiki narrinud. Üks kullaauk on tal — see on kindel, aga mis te arwate, kust on ta oma särawa kulla ammutanud? — Mu härrad, pean seda teile weel ütleva? — Meie taskust!

Ma küsisin temalt: Kus on sinu kullakaewandus? — Tema wastas: „Narr, kes sa oled; ma olen sind nagu teisigi petnud!“

Mu härrad, kuna ta meile kätt andis ja meie selle kui sõbrakäe vastu võtsime, naeris ta pihku — „narrid, olen teid kõiki petnud!“

Kaebealune!“ — pööras ta jaapanlase poole, kes rahulikult ta pikka kõnet kuulanud — „minule tunnistasid sa seda, tee seda weel kord siin kohtu ees, et sind ausal wiisil saaks hukka mõista. Jap, mis sa nüüd ütled?“

„Sa kõneled hästi,“ ütles jaapanlane waljusti ja selgesti, kuna kõik hinge pidades kuulasid; „Sa kõnelesid hästi. Jah, mina narrisin teid kõiki; mina petsin walgeid mehi — käige kõik kuradile!“

Tõusis maru; kõik kisendasid ja karjusid, trampisid jalgadega, võtsid rewolwrid kätte, tõmbasid käed rusikasse ja kisendasid weel waljemini kui

enne, nemad soowivat jaapanlase, oma endise sõbra, surma.

Aga weel waljumini hüüdis tugew Jim:

„Gentlemen gentlemen, palun kohtu ees wait olla! Tema tuleb õigel ja ausal wiisil hukka mõista!“

Torm waihus.

„On sul midagi enese kaitseks ütelda,“ kajas Jimi hääl, „siis ütle seda nüüd, enne kui wannutatud mehed otsuse teewad.“

Aga jaapanlane waikis; ta raputas pead. Nagu sammas seisis ta erutatud meeste wahel.

„Ometi jah, ma ütlen waid üht, kurat wõtku teid kõik!“

Jälle ei tunne wiha piiri, kõik kisedawad läbisegamini:

„Laske ta maha, pooge ta üles, põletage ta ära, tapke ta, aga ruttu!“

Ja kaua kestab see, enne kui tugew Jim sest kärast jaksab üle karjuda:

„Ta on kõik tunnistanud; astuge kokku, härrad wannutatud mehed, ja kuulutage oma otsus!“

Wannutatud mehed jääwad istuma, sosistawad aga üksteisega. Siis tõuseb nende esimees ja tugew Jim pörutab rewolwriga lauale.

Kõik jääwad wait. On ju teada, mis nüüd tuleb — hukkamõistew: „Süüdi!“

„Kaebealune — wannutatud mehed on su süüdlaseks tunnistanud, maa kombe järele kuulutan ma otsuse. Sina pead surema — aga kuidas, selle otsustamise õiguse jätab kohus petetutele!“

Silmapilgu walitseb waikus. Esimene kohtuotsus Fairbanksis oli tehtud, nüüd oli seda waja täide saata. Aga kuidas? Wiissada häält kisendasid läbisegamini; ainustki sõna polnud selgesti kuulda, ja keset seda wihamerd seisab jaapanlane rahulikult ja waikselt, nagu poleks temal sellega üldse midagi tegemist.

Äkki aga kajab keset kära wihastwärisew naer, mis muutub waljumaks ja waljumaks.

Keegi kargab lauale.

„Seltsimehed,“ hüüab ta, „tema on mõistetud surma,“ — ta osutab sõrmega jaapanlasele. — „Seltsimehed, meil on õigus temale määrata suremisewiisi. Seltsimehed, teda maha lasta on kõige kergem, seda wõin mina teha — nüüd“ — ja ta sirutas käe rewolwriga välja,

— „aga“ — ja ta wiskas rewolwri kaugele nurka — „tema ei wääri püssirohtu! Me wõime ta ka üles puua, aga — tema süü on nii raske, et see surm temale oleks liig kerge. Seltsimehed, kuulge nüüd, mis teie sellest arwate? Paneme ta maad kaewama, sinna, kus meie seda heaks arwame; kaewaku ta alla kuni emakese maa südameni. Leiab ta kulda, siis pole ta meid petnud ja wõib minna, aga kui ta kulda ei leia, siis ei tule ta ilal enam august wälja. Alaskas on maad küllalt, olgu siis elawalt maetud see, kes meid siia pettis!“

Jäine wärin käib koosolijatest läbi ja külmajudinud jooksewad neil üle selja alla. Nad kõik olid kõwa südamega, aga see karistus näis nende arust olewat ometi peaaegu liig hirmus. Aga ootamata ettepanekul on alati lootust wõita, kui ka waid sellepärast, et ta kõiki üllatab.

„Ja jah,“ hüütakse igalt poolt, „kaewaku ta enesele ise haud. Seda tehku ta, kohe siin samas, „Kuldses Lootuses,“ silmapilk, seal, kus ta seisab!“

Kohus lõpeb, kohtunik wabaneb, surmawiis on määratud. „Kuldses Lootuses“ walitseb hämarus ja tühjus, aga endises rõõmutemplis käib jaapanlane wäsimatult edasi ja tagasi. Nii siis oli ometi weel lootust. Alaska maa sees on kullasooni; mõni niisugune oli leitaw, weel polnud kõik kadunud.

Järgmisel hommikul kisti „Kuldse Lootuse“ põrand üles ja waewaga kokkuliidetud puulauad saeti põletispuudeks. Tehti suur puuhunik: see südati põlema ja suits tungis lahtistest akendest wälja. Aga kui hunik oli ära põlenud, hakkas jaapanlane ülessulanud maad kõrwale kühweldama, kuna huwitatud waatajad ümberringi seisid wõi suitsetades seinä najal nõjatasid ja töötegitajad wihaseil silmil silmitsesid.

Päewal töötas ta kangega ja labidaga — söömiseks talle aega ei antud, aga õhtul, kui ta töötada enam ei jaksanud, läks ta alla oma wangikotta, käis seal edasi ja tagasi, siia ja sinna, täidetud näriwast rahutusest. Töö juures, kui paljude silmad temal wiibisid, wõttis ta enese kokku; ta ei tahtnud, et timukad ta hirmu märkaksid surma eest, mis teda ootas.

Aga kui ta üksi oli, kui kõik pimedusse oli maetud ja ta wahtide sum-

butatud samme maja ees kuulis, andus ta tulewikumõtetele. Kuid ta mõtles waid kõige lähemale tulewikule, sest wangistatud polnud mitte ainult ta keha, wangistatud olid ka ta waim ja mõtted. Nad ei jaksanud üle tõusta üle müüri, mille wastu nad pörkasid.

Ei, nad olid seotud maa külge; ta wõis mõtelda waid suurele, aegutawale augule seal maja nurgas, wõis mõtelda waid sellele, kui sügawaks ta selle juba oli kaewanud, ja palju sügawamale ta weel pidi kaewama, ja siis sellele, mis ta süda siis küll ütles, kui kõik need wihased mehed hakkasid temale ülewalt peale wiskama. Kas jaksas ta ennast walitseda, ainult see lühike aeg walitseda, kus waja oli karjatust tagasi hoida, kui muld temale hakkas peale kukkuma?

Nad ei tohtinud seda wõidurõõmu tunda, etteda nägid kartlikuna. Aga ta keha wabises mõttes külma mulla peale, mis ta peale pidi langema ja selle katma, ikka enam ja enam, kuni —!

Ja mida enam päewi kadus, seda enam ta kannatas — küll oli tal lootus, et wõiks kulda leida — aga ometi — raske oli ennast jalul hoida. Kõige enam aga kannatas ta mõteldes ise oma rumalusele, mis ta oli ära annud.

Päew päewa järele kaewas waikiw tööline ise omale hauda; päew päewa kannul jõudis ta sügawamale ja sügawamale; ta jõudis külmanud kihist läbi pehmemasse kihisse selle all, mida enam tarwis polnud lahti sulatada, nii et töö nüüd kiiremini edenes, ja wahtepidamata kaswas mullakord augu äärel, mullakord, mida waja oli jälle tema peale alla pilduda, kui ta jõudis kiwipinnale — ilma et oleks leidnud kulda.

Waikides waewas ta ennast edasi — kaewas ennast ikka sügawamale, sügawamale, kuid sõnakestki ei tulnud ta suust. Ta töötas ja waewles waikides ja waikselt, nagu waremgi kogu oma eluaja — rääkigu nemad, kes ülewalt seisid ja teda walwasid. Mis oli temal sellega asja! Tema töötas, et teadmatusesse lõppu teha, et alla kiwipõhjale jõuda — lõppes see siis rõõmuga wõi kurbusega.

Nüüd ei wõinud ta kiwipõhjast enam kaugel olla, ja Fairbanksi elanikud koondusid augu ehk haua äärele. Iga-

üks neist tahtis kohal olla, kui ta labidas kiwi tabas, mida maailma loomisest saadik weel kellegi labidas polnud puudutanud. Nad tahtsid kohal olla, kui wiimne ämbritäis mulda üles winnati ja siis kullapesija pannile pesemiseks puistati.

Nüüd ei rääkinud enam keegi, kuulati töötaja rasket hingeldamist all sügawikus; kuuldi, kuidas ta oma labida pistis pehmesse maasse, ja tunti tema tõmmet nõõri küljes, kui ämber täis olid. Kõigi asjatundjate meeste arwates oli tal ainult weel mõni jalg kaewata.

Ämbritäis mulda tõmmati üles ja puistati maha, — et kõik näeksid. Selles oli liiwa, ainult wähe, wõib olla peotäis, aga see oli hea märk. Põnewus kaswas, muutus peaaegu wäljakannatamatuks. Weel üks ämbritäis tuli üles. Selles peitus weel rohkem liiwa, ja waikides, pinguldatud näol, kummardus lähemalseisjad augu kohale. Sügawal ell wõisid nad, wubisewast tullest walgustatuna näha kollast meest kaewamas, pealt kuni wõõni paljas.

Altaugust kajas ülesteraw, kôlaw heli.

Wärin surises kokkukogunud meestest läbi — labidas oli puudutanud kiwipinda. Nüüd, nüüd pidi see selguma; nüüd, mõne minuti jooksul, ilmus, kas kõige barbaarlikum surmaotsus, mis Alaskas iial tehtud, tuli täide saata, wõi leidus kohas, kus nad kõik hinge kinnipidades seisid, kulda!

Pool tosinat meest, labidad käes, seisid walmis mulda alla kühweldama, aga üks mees, kes kõige parem kullapesija kogu Alaskas, istus oma kohal, pann põlwedel ja weeämber kõrwal.

Tõmme nõõrist, lühike, närwiline tõmme, ja ämber — wiimane — tõmmati üles.

See sündis pikkamisi ja tasa; oli, nagu wiivitatakse otsusega. Nii palju seisid meestel mängus, meestel, kes wõib olla kõige parema aastaaja olid ära raisanud, sest et see petja seal all nad oli siia meelitanud.

Wiimaks oli ämber ülewal ja tema sisu puistati kõik pannile.

Kõige kogenenumad ajasid kõrwad kikki nõrka metallilist kõla kuuldes, mis liiwa kokkupuutumisel rauaga tasakesi ruumist läbi wärises.

Kuidas? Mis see oli? Kas pettis neid nende kõrw?

Ainsa sammuga olid nad pesija juures. Aga all augus, sügawal maaall, istus jaapanlane maha. Tema töö oli lõpnud. Ta laskis oma pealiskeha kummargile, pani labida käest, ja tema paljas selg hiilgas märjana wubisewa walguse käes.

Ülewal maapinnal aga walitses hawa-waikus, ja ainsa mullatüki kukkumine alla jaapanlase seljale tekitas majas wastukaja.

Kuid keegi ei pannud seda tähele.

Waikides ja põnewalt seisid kõik mehed pesija ümber, nägid teda wett walawat pannile liiwa peale, nägid teda kepikesega liiwa ja wett segawat pudruks ja siis panni kiiresti, närwilikult edasi ja tagasi käänewat.

Sekundi aega peatas mees, ja üks teine mees seisis kohe weega käepärast. Puder läks wedelamaks. Nüüd algas wiimne talitus, Wesi, muld ja liiw pillati üle panniääre. Weel enam wett lisati juure, weel üks kääne, ja jälle pillati wett, mulda ja liiwa üle panniääre — wiimane ülejäak.

Üks meestest tundis tulemust. See oli pesija, aga ta ei ütelnud midagi. Ta istus waikides ja wahtis mudasesse wette.

Siis tõmbas ta sügawasti hinge ja ajas oma küürus keha sirgeks, waatas weel kord pannile, ja ulatas selle siis lähemalseisjale.

See wahtis sellele sama tarretult, ainult sekundi, siis pani ta panni maha, tõstis pea ja wahtis pika, paljuütleva pilguga koosolijatele.

Siis kummardas ta jälle ja pistis mõlemad käed panni.

„Seltsimehed, waadake siia!“

Ja kõrgele oma pea kohale sirutas ta oma rusikas käed; wesi jooksis ta tugewaid käewarsi mööda alla, wesi ja muda — siis awas ta käed, ja kõik koosolijad seisid waikides oma kohal; teda mööda nõõrist midagi alla, tungis ta juustesse ja habemesse ja õlgadele, weeres ta riideid mööda alla — kuld, kuld, säraw, puhas kuld — tolmuna ja teradena!

Kestis tüki aega, enne kui koosolijad midagi oskasid ütelda.

Siis awati nagu pais.

Hõiskamine kajas nende häältest, hõiskamine nende südametest, ja see hüüe levines edasi ka nende paljude

keskele, kes seisid väljas, „Kuldse Looluse“ ees.

Aga sügawal maa all laskus jaapanlane pisut ettepoole. Ta lihaksed läksid pingule — kahtlemata saadeti otsus nüüd täide!

Esimesele hõiskawale hüüdele järgnes waikus. Nad waatasid üksteisele otsa.

Siis kajas paljuhääeline hüüe:

„Jap, tule üles!“

Sügawal all liikus midagi.

Jaapanlane ajas enese sirgeks ja kuulatas.

Jah, tõsi, hüüe kordus: „Jap, tule üles!“

Ja pikkamisi ronis ta redelit mööda üles. Ta pea ilmus, higi woolas sealt maha; ta selg nõretas higist ja ta pilutas oma silmi, mis kartsid heledat päewawaigust, mida ta iial enam ei olnud lootnud näha saada.

Ja mis see oli?

Seal seisis üks mees, käed tõstetud üles taewa poole, ja kuld seisis ta juustes, kuld seisis ta habemes ning laiad del õlgadel, ja üle ta riietegi weeresid väikesed kullaterad.

Päike paistis temale läbi lahtise ukse; ta paistis lugemata väikestele ja suurematele kullaosadele — paistis päewitanud kullakaevajale — Alaska sümboolile — kes oli üle puistatud kullast!

Ainustki sõna ei räägitud.

Jaapanlane istus maha ja hõõrus oma selga, kust teda allakukkuw mulatükk tabanud. Siis tõusis ta jälle jalule, sirutas ja sammus kergel, wedrutawal sammul ukse juure. Temale wisati kuub kätte ja mehed seisid kui müür kahel pool teed. Ta ronis mulahunikust üle, läks uksest välja alla jõe ääre „Youkoni uhkuse“ juure — ja teda ei nähtud enam.

* * *

See sündis aastate eest, ja Fairbanks on oma nime ammu ära teeninud. Tema on Alaska kõige ilusam kullalaager ja nüüd seisab seal moodne linn. Wõõrad, kes sealt läbi sõidawad, peawad imestama. Seal leidub suuri kauplusi seal on ärisid, kust kõike saab osta, mida kullakaewaja wajab; on ärisid, mille waateakendel näha on daamide uuemad moed, on restoraane — mitte enam puumajades, ei, nende aeg on ammu mööda; nüüd on nad ehitatud kiwist ja ülewalt alla kullatud; on rullkingatee, kus üks kolmandik kümnesttuhandest elanikust, kes Fairbanksis elawad, wõiwad lõbutseda, ilma et üksteist tülitaksid, on suured pangad ja kullasepaärid, mille aknad kullast ja kalliskiwidest sirawad, on hotellid, kolm, neli korda kõrged, kust kõike wõib saada, mida moodne linn wajab, on wabrikuid, masinatöökodasid ja raudteid Fairbanksi kaugemasse ümbrusesse. On telefon, ja telegrafitraadid ühendawad teda New-Yorgiga ja ühes sellega kogu maailmaga, ja õhtuti, kui päewatöö tehtud, sirab elektriwalgus selgetest pöegelklaasist akendest.

Ja sees walgustab ta frakkikandwaid härrasid kõige peenemates klubides. Sinna tulewad linna peenemad mehed kokku, ja kuna wahuwiin, 35 dollarit pudel, lihwitud klaasides wahutab, jutustatakse kõige kummalisemaid lugusid — Fairbanksi sündimispäewadest — ja kiidetakse last, mis nii wäheste aastate jooksul nii suureks ja tugewaks on sirgunud, et mitte ainult ta elanikud, waid kõik, kes teda näewad, teda nimetawad Alaska Pariisiks — nimi, mille all teda kogu Alaskas tuntakse

(Lõpp.)

Kas mäletad?

H. Wühner.

*Hing, kas mäletad
Läinud aegasid?
Aias õitsewad
Walged sirelid.*

*Õites hõiskab lind
Päikse tõusu eel,
Justkui kutsuks sind
Korraks koju weel.*

*Tuuled tulewad,
Toowad sõnumeid — —
Hing, kas mäletad
Päewi endiseid?*

Eibahunt.

Saksa kirjaniku Luise Westflich'i romaani.

12

„Jaan —! Jumala pärast, ega sa mind ometi maha jäta?! Mõtke sellele, mis sa mulle tol õhtul turbapaadis wandusid!“

„Waletaja ja tullelipp ja kelleks sa mind weel oled nimetanud, wõib kord ju ka walet wanduda.“

„Käägid sa tõsiselt?!“ Neiu silmad sirasid nüüd läbi pisarate. Sirm ja ehmatatus muutusid puhkewaks wihaks. „Oh sina paha, paha inimene! — Miipalju häid sõnu ütlesid mulle! Tegid mu otse pööraseks. Ja siis — ja siis, kui sind uskusin, kui ma sinis kindel olin kui õiglases inimeses, teed sa mulle seda! — Need pole ka need pahad sõnad, mis sulle oma ärametuses ütlesin, miks sa oma meele oled muutnud! — Oled järele mõelnud, et mul sulle warandust pole kaasa tuua, et wõid kofida mõne riffama —“

„No waata! Kas saad sest tõesti aru, et jeda wõiksin ma? Oled pagana mõistlik tüdruk!“

„No pilka mind ka weel selle eest, et sa mulle oled armas olnud!“ hüüdis neiu wätku-wail silmil.

„Kas sina mind ei pilganud, kui sulle ütlesin, et mulle armas oled?“

„Oh, see oli teine asi — hoopis teine asi oli see! Oshawale poisile, kel fogu maatluur lahti — mis tähendab temale pisut pilget wäikse tüdruku poolt. See — see pole enam kui sool leima kõrwale. Sellewastu waest tüdrukut, kes oma kallimat usaldab, maha jätta — ja weel pilgata! — see on hirmus, oh, nii hirmus paha! Seda ei oleks ma sinust iial uskuud, Jaan Kattenbühl!“

„Ei oleks? — Mii. See rõõmustab mind.“

„— siis kofid küll wiist Gewa Kramerit? — See luurab sind ammu.“

„Gewo Kramer on ilus ja lahke tüdruk.“

„— ja saab raha kaasa!“

„Jah, nõnda räägitakse.“

„Jumalaga!“

Wifhen pööras kätku ümber.

„Kuhu sa siis lähed?“

„Seian juba paiga, kuhu waesed, petetud neid kuuluwad. Tee aga sina oma halbuse mõõt täis! — Mina ei palu sinult enam midagi.“

„Waata kümnistajat! — Kas oled minult siis kord juba midagi palunud?“

„Palusin sind paati kinni pidada ja mind maale lasta,“ ütles Wifhen, sumbutatud trots-likkus hääles.

„Ah nii.“

„Sa teadsid juba siis, et mul sulle kaasa-wara kaasa tuua ei ole.“

„Ah mis! Mina arwasin sind muinasjutu-printšessiks, kelle osawate käte ja kärmaste jal-gade all salawarandused peituwad.“

Neiu ajas pea kuklasse ja läks tummalt ällale.

„Wifhen! — Sina, Wifhen! Kas ei taha sa mulle ütelda: armas Jaan, palun, kofi minu! — Wõimalik, et mõtlen weel järele.“

Neiu ei jäänud seisma.

„Ei! Kui sa mind enam ei jalli — iial pole sallinud, ja kui sa nii paha inimene oled, siis mine peale!“

„Buuh!“ ohkas Jaan. „Miksise risti olen ma enesele kaela wõtnud! — Mitte kuidagi ei taha ta mulle head sõna ütelda, see konna-poeg! Emme lähed ta sinna, kuhu waesed petetud neid kuuluwad.“

„Seda ma ka teen. Küll näed.“

„Seda usun ma ju. Aga see koht ei jooksse sul ju käest. Emme tule weel jüa!“

„Kuhu pean ma tulema?“

„Siia minu juure, lollikene!“

Neiu pööras üllatatult, silmitses teda. Jaan aga ei jaksanud enam naeru tagasi hoida. Sil-madest, juunurkadest wahtis wälja kelmus. Neiu märkas seda ijegi widewikus. Järsk lootus hoo-was ta südamest läbi ja pani ta silmapilguks õnnes seisma.

„Jaan?“

Jaan laotas käed laiali, ja neiu tormas ta rinnale, naerdes ja nuttes ühtlasi.

„Kas sa siis naljast aru ei saa, tallekene sina? — Müüd kula. Deatan sulle midagi. Kas tead, kus ma wõõduud pühapäewal käi-sin? Waatajün Seebergenis asunikukohta. Jõud-sime kofkuleppele. Nelja nädala pärast maksan käsiraha. Siis wõime kewadel miina kohale. Suur see koht ju wäga ei ole, wõiks ka olla paremini peetud, aga —“

„Jaan! Sa paha Jaan! On see tõesti, tõesti tõsi? — Ja sul pole Gewa Krameriga midagi asja? — Sa kofid minu — minu! Mii waene kui ma olen?“

„Pean seda küll tegema, kuigi mulle abielus weel nii mõnigi hirmus sõna pähe leudab. Ei, ei! Olen iga päew palunud, et saaksin omale hea ja armsa naise. Ja nüüd annab Jumal mulle niisuguse wihase.“

„Olen ma siis tõesti nii paha, Jaan?“
 „Wäga paha! Ja kõige pahem on veel see, et ma jiuust enam kuidagi lahti ei saa.“

Ta tõmbas Wissheni leimaahju taga seiswate kuskede alla, mis tuule wastu warju pakkusid. Palju oli neil üksteisele ütelda, kogu wärwikirju tulewik ehtida, tulewik ise oma maalapil.

Sellepärast oli hea, et külawanem Wosf Kort Ohlteni kohta käiwaid uudiseid Wisshen Puttsartenilt ei tarwitsemud oodata! Triin-Alleid Kreimeier ise tõi talle need wärskelt kätte.

Ta ei olnud jaksanud jääda oma meele-märkufeta mehewenna woodi ette. Nagu lenduheidutatud linnud segasid mõtted ta peas. Kort Ohltenil oli naine! —

Nii oli ju tagasihoid tema poolt seletatud. Mis oli Ohlten ütelnud? Triin-Alleidi kosi-mine olla tal wõimatu? — Muidugi oli see niikaua wõimatu, kui ta abielu veel kestis. Ja sellepärast oli ta kaskunud oma abielu lahutada. Niipea kui see sündinud, sai taft Kreieni pere-mees. Tiwaripsutamine Ingega polnud tõsine. Sellest sai tema, Triin-Alleid, veel jagu! Tobias tuli mõnesse Breemeni asutusse jaata. Ka Inge pidi ta kõrwale toimetama, kui mitte maailmalt wälja, siis ometi asundusest eemale. Ja siis tuli õnn, see suur õnn, mille järele ta juba aastate kaupa tulist nälga tundis!

Seni pidi ta kaskuma oma tulewast meest wabastada tema peal lasuwast kahtlusest. Sel otstarbel läks ta kirjeldus Wosfi koldetule ees istudes ja wanaema Wosfile kui ka Himmrek Wosfile Kort Ohlteni ja tema naise kaskusamist kirjeldades wäga lahku sellest teatest, mis Stiine Gepelle teatas. Triin-Alleidi seletuse järele oli Kort Ohlteni ta kodust eemale peletanud ta naise rasked süüteod. Igal juhtumisel andis see õnnetu abielu seletuse Kort Ohlteni tujase meeleolu kohta ja tema waitimise kohta oma minewiku üle. Et mõlematest aru saada, ei olnud mitte waja oletada, et ta enese oli ära määnuud kuradile.

Arwamine pörkas wastu arwamist, oletus wastu oletust. Tulid juure naabrid, noor Wosfi perenaine, Krifhan, lapselapsed ja pere. Teg lendas. Wana käokell wäikses toas näis olewat hulluks läinud, nii kiiresti kisendas wana lind tundi tumi järele.

Wiimaks ometi koondusid Kreieni rahwas jälle. Tuled kustusid. Öö ja uni lastusid Wütjendamile ja uiemale uudisele. Paskult sadas lund. Wahetumalt, lõpmatult wajus ta walgele pinnale, täitis jäljed, mis kiired jalad järele jätnud kustutas, silus igasugused jäljed, nii metsloomade kui ka inimeste omad.

*

Kui hiline hommik koitis, rakendas Krifhan Wosf hobused saani ette Scharmbecki sõidu tarwis. Pikka külateed mööda kihutas ta kõrgete kaskede all, mis oma lumega kaetud offjad longu lastsid ja nagu pika walge kaanali sünnitasid. Lund ei sadanud enam, aga pilwed olid mada-lad. Näretud ja tafased kui laud seisid heinamaad ja põllud, külmanud kaanaliid ja metsif soo oma kiirgawast suhkrust waiba all. Ei mingit konarust ega kühma lummennimekese pehmes woodis.

Hobused norškajid ja raputasid laska, walgeid hingepilwi sõormeteft wälja puhudes. Kellukesed ja kurinad helisesid, ja hääletult nagu sammetil libisesid kaskjad.

Talud lendasid mööda, Sanderi, Glüveri, Ohlteni talu. Müüd polnud ääretumal lagenditult enam muud sihtmärke kui kaks kaserida, mis maanteed palistafid. Krifhan plaskutas piitsa, hobuseid veel kiiremale sõidule kihutades.

Äkki heitusid hobused ja kargasid kõrwale. Keset teed seisid lumes mingisugune piklik kõrgendus. Lumest paistsid wälja mõned narmad.

Kõhtudes juhtis Krifhan hobused kõrwale, tuli saanist wälja, kummardas künka kohale, rebis narmaid, kraapis kätega lund sealt pealt.

Nähtawale tulid naiseriided, külmanud käed, lahliste silmadega nägu — naise surrukaha. Särk ja rätik kaela kohalt puruks kistud ja kõri ümber samajugused juuised plekid kui Wilm Rattenbühli surrukaha.

Jäine ehmatas waldas eluröömsa poisi. Kartlikult wahtis ta ette ja taha, paremale ja pahemale poole üle walge tühjuse, kas mõis-tatuslik kolebus ehk veel kusagil luurab.

Siis kargas ta saani, pööras hobused ümber ja kihutas tulise ajuga Wütjendammi tagasi. Külawanem Wosf nägi teda üle silla kihutawat.

„Iha! — Iha! — Asunduse ees maanteel on keegi ära tapetud — Surruks kägistatud nagu Wilm Rattenbühl. See kord on see üks naisterahwas — keegi wööras. — Ja Triin-Alleidi jutu järele mõib olla see küll Kort Ohlteni naine.“

Külawanem jäi õige tõsiseks.

„Kort Ohlteni naine?! Kort Ohlteni naine, kes eile Kreienil käinud — ja oma mehest wihas lahkus? — Ja tema on nüüd tapetud?!“

„Peame talle mitmekesi järele minema, isa. Üht ei suutnud ma midagi teha.“

„Peame ta tooma,“ kiinitas külawanem.

„Ja peame jõudma asja põhjale, asja päris-põhjale.“

Nagu kulutuli lewines see teade talust tallu. Poisid ja tüdrukud kogusid kokku, tahtsid aidata, ise oma silmaga näha. Kurjad sõnad Kort

Ohlseni kohta lendasid suust suhu. Ka külamanema vastu kuuldi hääli. See tuli kõik ootamistest ja kannatusest! Mis mõte oli veel salilida libahunti inimeste keskel!

Surnukeha nägemine suurendas miha.

Tore naine, noor ja täis jõudu. See oleks mõinud veel sada aastat elada. Rebitud hõbetid rippusid veel ta pihiku küljes. Mingisugune ehteasi ei puudunud. Röövmõrtsukatöö see ei olnud. Ja kel maailmas oli põhjust Kort Ohlseni naist tappa, kui mitte Kort Ohlsenil enesel, kellele selle naise ilmumine, kes ta tumedaid lugusid wististi tundis, hädaohtu ähwardas? —

*

Külamanem Bossi kambrisse pandi surnukeha laudsiile. Kogu Lütjendammi, noored ja wanad, woolasid sinna. Sõjastades wahetati tähelepanekuid, oletusi, arwamisi. Mõned teadsid, eile õhtul Schermbecki pool kuulnud isegi hundi hulumiist. Ka Gepe ütles oma salmi. Kort Ohlseni ilmumine tema maija, sõnad, mis ta ütelnud Ingele, wõitsid uue, hirmsa tähenduse tema naise surnukeha juuresolekul.

Kui nad nii seisid ja surnule wahtisid, müstas Krißhan Jaan Rattenbühlile äkki külge ja osutas kõrwale.

Kõik pead pöörfid.

Ukse ligidal seiswast aknast wahtis keegi maija. See oli Kort Ohlseni nägu! Terawad näojooned pingul, nägu kahwatu, hallid silmad kiirgades rohelas walguses — hundisilmad!

Märgates, et teda märgatud, awas Kort Ohlsen ukse ja astus tuppale, karedalt teretades: "Tere kõik koos!"

Keegi ei wastanud.

Niiuguse jultumuse pärast tummaks jäänud asunikude wahelt läbi tungides sammus tulija, pea kullas, liikumatu nägu täis kõrkust, surnukeha juure. Liikumatul näol wahtis ta surnule. Kes lähedal seisid, nägid, et ta huuled tuitasid ja ta silmalaud paar korda ülesalla käisid. Aga mingisugune waheldus ta ilmes ei lastnud aimata, mida ta tundis jälle nähes oma naist, oma naist, kes weel eile elujõust paisuwana teda oli ähwardanud ja nüüd kui rikutud surnukeha tema ees lamas. Mitu minutit seisid ta sõnalausumata. Ka ükski teine ei teinud häält.

Wiimaks pööras ta pikkamisi, heitis pilgu koosolijatele, ja kui keegi talle midagi ei ütelnud, ükski osawõtlik pilk teda ei tabanud, waid talle igast näost wastu ähwardas aimult waenus ja tõrje, läks ta, pea kullas nagu tulleski. pikkamisi jälle uksest wälja, seeford waid jumalaga jätmata.

Tema taga tõusis torm. Etteheited lendasid nagu raheterad. Miks ei olnud teda sinni peetud? — Wiibimata oleks pidanud tema peale kohut mõistma!

Külamanema wäikesesse tuppa foondusid kõik Lütjendammi mehed nõu pidama.

Kui wana Sander küsis, kas ta peaks Bremenisse sõitma ja asjast kohtule ning politseile teatama, tõusis wali wasturääkimine. Kas pidi shandarm Enders jälle kord paar wiletjat taterit nende soourgastest wangi wiima, kust kohtuniki nad mõne nädala pärast jälle koju lastis, kuna asunduses mõrtsukatöö järgnes mõrtsukatööle ja murdja hunt wabalt oma talus elas, auksatele inimestele näkku trotsides oma neetud üleannetuses?! — Nemad tahtsid põhjalikku ja jäädamat kindlust.

Jaan Rattenbühl oli see, kes nõu andis. Rööwliid juitjetatakse wälja. Miipea kui warajane talweöö algas, näod nõega määrida, kaasa wõttes pigi ja wanrimääret, takku ja heinu ämbrites ja kaenla all ning igaks juhtumiseks ka piis õlale. Siis Ohlseni talu ümber piirata, kõigest neljast murgast põlema panna ja maha põletada ühes hundiga ja hundipesaga. Oli see sündinud, siis tehti politsei mis tahes ja wurgu kui palju tahes!

Nad andsid üksiteisele fätt nagu eht metsatagused, kes, eemal olles kirjilikatsioonist, harjunud olid iseenelele õigust muretsema.

Naistele ei lausunud nad midagi. Need on ärdad ja neid ei wõi usaldada.

Kuid midagi nriises ometi läbi. Suud pidada käskides sõjastas üks asunikunaine teisele: täna sündiwat midagi Lütjendammis. Wõimalik, et õõ „heledaks" muutuwat. Ja siis olla ka libahundi häbitegudel lõpp.

*

Triin-Meid oli saanud uut kurtööd kuuldes nutukrambid. Tema ei läinud Bossi tallu surnukeha waatama. Tema ei tahtwat enam ühtki surnukeha näha, hüüdis ta. Ei wõimat enam näha! Siig palju olla neid juba olnud Lütjendammis! Ta ei tahtnud surnukehast enam kuulda!

Kui ta framplit mutt pisut järele andis, sõjastas Stiine talle ometi kawatjetawa karistuskohu kõrwa, rahustuseks, sest et siis kõigil mõrtsukatöödel asunduses ots olla.

Aga suuril filmil oli perenaine talle otse waadanud, „just kui hull." Lühruk oli haatanud kartma. Sõnalausumata oli Triin-Meid siis oma tuppale jooksnud, ukse oma taga sinni löönud ja lukku pannud.

Seal jooksis ta seftsaadik edasi ja tagasi, edasi ja tagasi, wäsimatult kui käokella pendel

Jegi loomale ei tulnud ta. Oile oli rõõmus lootus ta kogu olekut tõstnud, täna lõi meeleheide ta maha. Milline õnnetus, see kort Ohlteni naise järsk surm! Kuna ta Ohlteni tee wabaks tegi, pani ta selle temale lufftu! — Wõimatu oli müüd kort Ohlteni head nime päästa! — Ja kui Ohlten tõesti oli oma naise kätkestanud — Triin-Mleid kujutas enesele ette talwise lumewälja ja kort Ohlteni rabeleja kohal, kes meeleheitlikult wastu pani, aga oma kõri tundis ifka enam ja enam koftu jurutuna. — Kuum wärin raputas teda. Kui Ohlten oma naise oli kätkestanud, kas oli siis õige oma saatust selle mehega kõita ja temale kätt anda? — Oli aga keegi teine selle naise tapnud, nagu ta kartis, keegi teine, keda ta tundis —? Oh wait, wait! Seda mõtet ei tohtinud ta ohjani mõelda, kui ta ei tahtnud hulluks minna! — Oli asi, kuidas oli, kas wõis ta mehe, keda ta armastas, lasta elusalt ära põletada, ilma et oleks kätt liigutanud? Ta pidi temale saatma teate! Aga kellega? Tema ei tunnud kedagi nii ustawat, kes jeejugu teate oleks wõinud wiia. Selle pidi ta ise wiima.

Aga ta wiimitas.

Kes täna enda kort Ohlteni poole ajetas, pani mängu peale maja ja talu, ihu ja elu. —

Nii maadles ta hing ega jaksanud mingisugust otjust teha.

Wiimaks, kui ilm juba pimedaks hakkas minema, ei jaksanud ta enam kannatada. Ta pidi Ohlteni hoiatama.

Ta katsus majast wälja hiilida Ohlteni juure. Sütjendammi rahwas koondus Wõssi tallu. Wõimalik, et ta kõik sai tähelepanuta ära teha.

Ta jõudis aiani.

Seal seisis Tobias, astus talle teele ette ja waatas talle näkku pilkawa hirwitusega

„Mina lähen sinuga. Tobias läheb sinuga ühes. Ahaa!“

Müüd pööras Triin-Mleid tagasi.

Müüd loobus ta omaft kawatsest.

Kõrgem wõim pidi kort Ohlteni kaitsma.

Ta wõttis kapißt lauluraamatu, istus koldetule ääre ja palwetas nii südamlisult kui ei tial eme. Jõsand Jumal taewas ei wõinud lasta hukkuda kort Ohlteni, kui ta oli süütu!

Kui ta lord üles waatas, waatas ta Tobiassele filmadesse, mis luurates temal wiibisid.

„Palud ja kort Ohlteni eest — jina?“ küüis Tobias ahwardades.

„Kuidas nii? — Kuidas tuled ja sellele?“

„Nad põletawad täna õhtul ta ära, sinu kort Ohlteni,“ ütles Tobias ja naeris.

„Ära lobise nii õudseid asju!“

„Ja jah!“ hüüdis Tobias ja tantšis lusti pärast. „Põlema peab kort Ohlten! Hahaa! kort Ohlten peab põlema! — Kogu talu tules — ja kort Ohlten keset tuld! — Tema ei saa Triin-Mleidi kofida. Ei, tema Triin-Mleidi ei kofa! Hahaa! — Tobias kofib Triin-Mleidi! Suddle mind! Tobias tahab sinult suudlust!“

Ta kummardas Triin-Mleidi kohale. Gajalikus himus loitsid ta kollakad filmad.

Möödutult tõusid müüd wiha ja wastikus perenaise südamesse. Kõik walitjusewõimu kaotades lükkas ta lolli Tobiasse nii kowasti tagasi, et see tuifus.

„Ära puutu mind, ja muft loom! — Sinule minna?! Wõigaz, wastik oled ja mulle! Kasi kaugele!“

Ja kuna Tobias, mõirgama hakates wihas ja haawatud tunnetes, katsus enesele wankudes tasakaalu leida, lõi Triin-Mleid ukse enese ja Tobiasse wahel paukudes kinni ning lükkas riivi ette.

15.

Niipea kui õhtu jõudis, kogusid kõik wõitluswõimulised mehed Wõssi majja. Kel piisji ei olnud, wõi kel ta kufagile sügawasse johu oli peidetud, see tuli wikatiga wõi kirmega. Wanaema Wõss oli kogunud nõge, pigi ja takku, et pista kas wõi kogu asunduse põlema. Silmad loitsid tal oma wõidurõõmus nooruse kerge-meelsuse üle.

Wastikes hakkas rong liikuma. Temaga ühes läks ka palju naiti ja tüdrukuid ja kogu küla noorrahwas. Jgatiß tahtis libahuiti kõrwetamist näha. See oli sündmus, millest weel lastelastele ketrannistubades wõidi koldetule juures juttu wõsta.

Ka Gepe pugus Wõssi tallu, kui ta oli Juge eme hoolega luku taha pannud. Küll polnud ta tüdrukule eesolewasti karistusest midagi lausunud, aga kes wõis jüstki teada. Selle tüdruku taterisilmad, mis tihti kõige lähematti ei näinud, nägid mõnda asja otse ebakriitlikult terawasti. Sellepärast oli parem teda juba luku taga hoida.

Kui wana tüdruk müüd ühes teistega Ohlteni talu poole hiilis, piilus ta kartlikult kõrwale oma omi poole ja nägi rahustudes, et lumi oli pime, walgujeta, peale kahwatu turbatulewalguise akende taga ja lufus ukse taga. Wististi oli ta faitsealune juba magama heitnud.

Müüd oli rong jõudnud Ohlteni tallu. Wastikelt asusid nad oma kohtadele, nagu see oli koftu räägitud: kolm tugemat poisji piisfidega iga ukse ette, kuus rehewarawa ette ja

nelja nurga juure, wanad piigiga, taffudega ja tuleriistadega.

Wiimafel filmapilgul otsustati koputada. Nii nõudis, et mõrtsukas ja kuradikumardaja oma otuse eme täidesaatmisi teada jai. Patukahetjus terawnes ka eelkäiwa juure surmahirnu läbi.

Wastust ei tulnud.

Nad koputasid kõwemini. Põrutasid wärawale ja ustele ruifikatega, kirwestega, wäsaratega. Nimult lehmad ammuksid ebaharilikku müra kuuldes, aimult üks hobune ragistas oma fetti.

Lütterjaan, kes nendega ühes tulnud, tundis halastust kahe kõrwi wastu, kellega kewadel küllalt musta soopinda harinud. Ta hoibus Jaan Kattenbühli käest kiini, kui see tahtis põlewat takufoonalt üles katusele wifata.

„Mina ütlen, Jaan, kas ei peaks me eme loomi wälja tooma? Tema ju meie käest ei pääse.“

Jaan pööras küsides Wosji poole. Ohlteni kari oli kaunis. Tõesti, mistarwis seda hukutada?

„Siis lööme wärawa sisse,“ otsustas Wosj.

„Pange tähele, poisid, et ta wälja ei putka!“

Kõik püüsid pandi palge.

Kirwed põrusid ukseesse. Üks löödi sisse.

„Tähele panna! — Tõrwitud põlema! — See mees on täis wigureid ja kawalust!“

Mõned tungisid, tõrwitud käes, sisse, teised ootasid, püüsid palges.

„Hei, libahunt, heil! — Wälja oma urkast! — Siin on kari noori poisse ja tüdrukuid sul kägistada! — Tule wälja! Wälja! — Wälja, libahunt, wälja! — Tahame sul pijut kajakat forpetaada!“

Runa kõige julgemad, Jaan Kattenbühl nende eesotsas, iga murka ja kolka walgustasid, tuse ja kambreid läbi otksid, wedasid teised otawail kätel lehmad ja hobused latritest wälja, wabastasid kitse ohelikku, hirmutasid magawad kanad unest ja ajasid sead majast wälja.

„Siin teda ei ole!“ ja „Siin teda ka ei ole!“ kajasid hüübed ja wastuhüübed.

Uga Gepe wandus, Ohlteni ei olla wõinud majast pääseda. Kogu ohtupooliku walwanud ta teda hoolega. Nimult nüüd, mõni minut tagasi, jooksid ta Wosji juure. Kui teda alt ei leitawat, siis olla ta enese igatahes ülewal pööningul heintesse ära peitnud. Küll ta juba wälja tulla, niipea kui tuld nägawat.

See oli kõigile selge. Seft pidi saama jõe woodiasel!

Nad panid maja nüüd neljast nurgast põlema. Sellejuures laulsid nad ise wahetpidamata:

„Libahunt wälja! Libahunt wälja!“

Nüüd ksenidasid nad. Kõigis soledates tegudes süüdistasid nad teda. Misjaoks weel tagasihoidlik olla? Tema ju enam ei pääsinud.

Ja nemad olid oma kessel. Ei mingisugust tunnistajat laias soos. Ja nende eneste kessel polnud ka kedagi, kes ei tunnud olemat õigus-tatud kohtumõistja libahundi üle, kes ennast oleks arwanud majapõletajaks ja mõrtsukaks.

Enne oli põuenuis, millal ja kust Ohlteni katuks läbi murda. Tema tugewa ijeloomu järele arwates polnud ustuda, et ta enese lahes ilma wastupanuta elusalt ära põletada. Mõegi forjnat pidasid nad nüüd loitma hawate leetide paistel filmas.

Uga ei kostnud mingisugust kibedust, mingisugust ohet — kostis ainult tulepraguin, mis ifka sügawamale sõi katuseesse ja kuwadesse jarifikatesse.

Uknaraamude ümber tantsisid wäikesed leegid nagu footuled, kargasid kõrgele, ronisid katuse ääre alla, jooksid sealt kotta ja kambriisse, kohates seal teiselt poolt tulnud tulekeeli. Toas põlesid kapid, lauad ja seinängid. Kestid hõõgusid, peju ja riided suitsesid. Lauja lõffele löid lakas heinad. Kogu maja põles. Tihedalt lendlewad lumehelbed kiirgasid kui langewad tähed, ilma et oleksid jaksanud leeki kustutada. Pragijedes langes loitew õlgkatus kofku, kõit maailma sädemetewihmaga üle puistates.

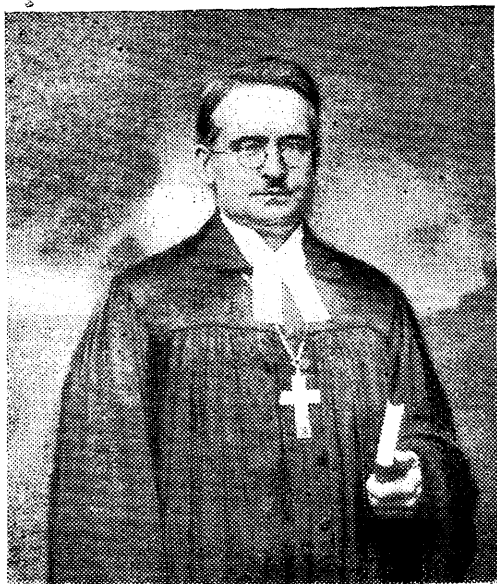
Ja ifka weel polnud näha Kort Ohlteni ega kuulda wähematti häält.

Uga wõib olla oli see niisuguste kuradile müüdnud isikute wiis hääletut tuhaks muutuda. Igatahes ei taganemud kättemaksjad weel müüdi põlewa rüuhuniku juurest. Kas ei wõinud manafuri oma kaitsealuse weel wiimafel filmapilgul päästa? Nad pidid juba walwama, et seft õubseft mõrtsukatoopast muud järele ei jäänud kui kogu tuhka.

Naifed taasisid kohale õlut ja groffi, ka leiba ning juuki. Karistujetoiming muutus joominguks. Waipadel ja mattidel lamasid poisid lumefajus, hoides igaüks oma armast tüdrukut käte wahel ja joid naerdes põlema libahundi termiseks. Oh, seda nad enam ei kartnud! Igaüks neist tundis enese olemat wõiduka lohetapja!

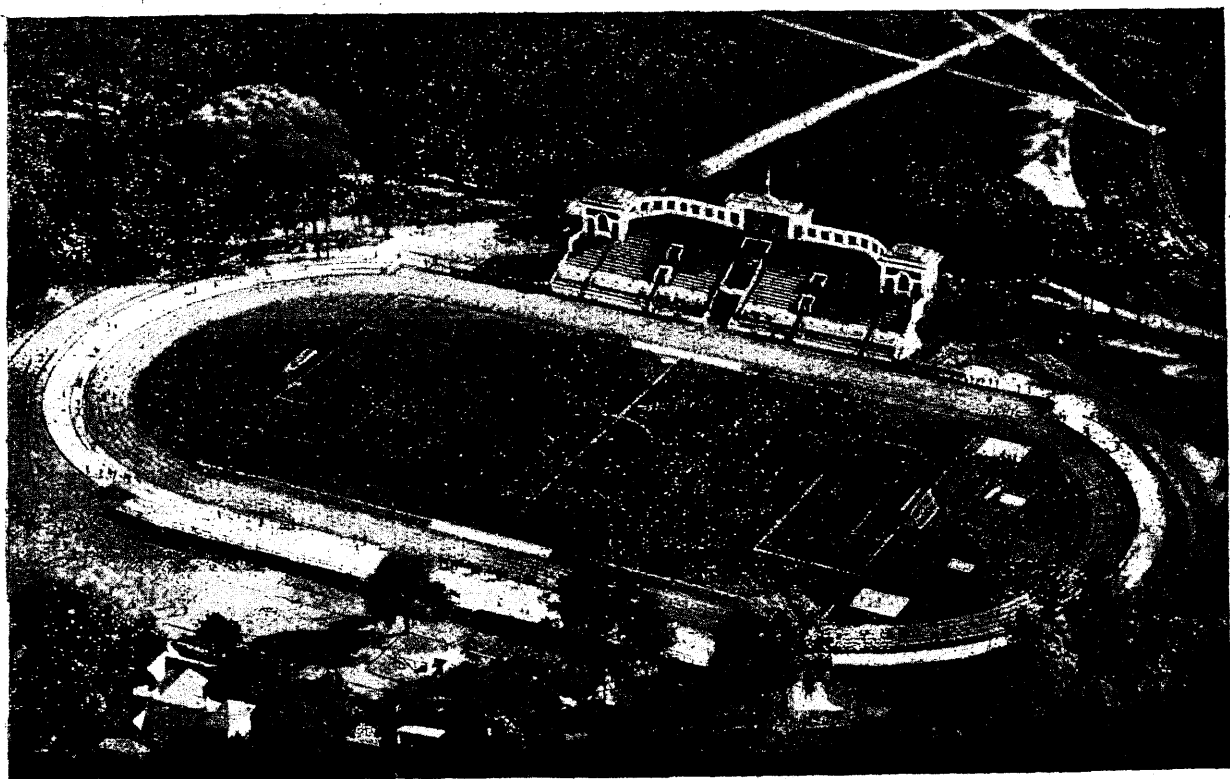
Wiimaks, kui sissekukkunud katus juba tuhaks muutus, tuli Gepele mõte ise oma majafese juure joosta. Seni oli ta tule ümber mingisugust nõiatantsu tantsinud. Ürgäffi tuli talle kaineštawa mõttena meele Suge. Dubseft waisfena pidas tüdruk ennast ülewal. Ta pidi kord ometi ja kära kuulnud olemat, pidi nägema tuld, mis Gepe majafest päewafelgelt walgustas. Arusaamatu paistis, et ta ei ksenidamud ega uksele ei koputanud. Mis tegi see imelik tüdruk pimedas toas? Ja siis, selle tüdruku järele walwata oli ju Gepe kohus ja ülesanne!

((Järgneb.))

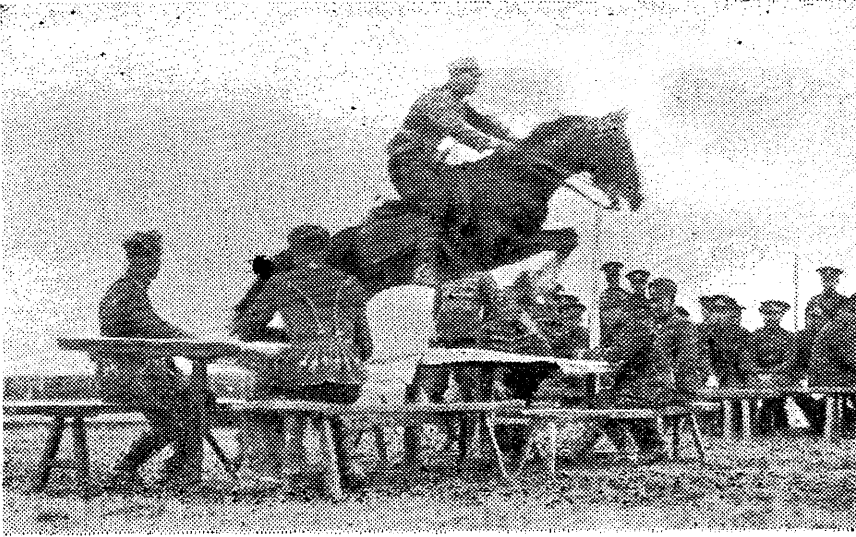

Pühawaimu koguduse õpetaja Theodor Tallmeister, keda konsisfoorium neil päewil otsustas waimulikust seisusest wälja heita.

Sõjaminister kindral Reek kaitseliidu laagrit Keilas külastamas. Wasakult teine — kindral Reek.

Tallinna staadion linnu-lennul, kus korraldati staadiooni aastapäewa puhul kergejõustiku wõisflused. Tallinna staadioon on praegu parimaks spordiwäljaks kogu Baltimaal.

Nelipühil korraldasid kaitseväe ühendatud õppeasutused hipodroomil suurt spordipeo, mida oli pealtvaatama kogunud üle 9000 inimese.

Pahemal: suurepärane hüpe ratsabusega üle laua, mille ääres istuvad sõdurid.

Wõimlemisharjutused relwaga.

Kaitseväeosad sammuvad paraadmarsil tribüünide eest mööda.

Tõtt ja nalja.

Toored sibulad.

„Kes sööb sibulaid, ei tunne arsti majanumbrit,“ räägib rahwas. Ja see sõna saab tõeks seedimise ja kõhurikete juures. Praktilised kogemused juba wanast ajast saadik ning arsti-teaduslik tähelepanu tõendawad toore sibula parandawat mõju eriti soolekatarri, kõhulahti-oleku jne. puhul. Meieaagsed teaduslikud uurimused, ka Röntgeni kiirtega, on näidanud, et peale tooreste sibulate söömist seedimismahlad tähtsalt rohkenewad, pikemaks ajaks rohkemaks jääwad ja oma mõjujõult väga head on. Sellel läbi seeditakse toidupuder paremini läbi ja midagi ei muutu sooltes kahjutegevaks mädanemiseks.

Dr. Eberhard Wilbrand Wiinis kiidab eriti kõhukatarri puhul tooreste sibulate parandawa mõju heaks. Tema ise sõi kord suure kõhulahti-oleku puhul toorestest sibulatest tehtud wõileiba ja tagejärg oli, et häda kii-esti möödus. Ka paljud katsed haigemajades on ilmutanud alati sama head mõju. Kõhupunatõbe (Ruhr) põde-iatele segati toorest, peeneks tehtud sibulad kartulipudru hulka ja sooled hakkasid jälle palju kiiremini töötama. Ka kolera ja soojatõwe ärahoidmiseks on tooreste sibulate söömine väga soovitaw. On üks kõik, kas sibulat süüakse wõileiwal wõi kardulipudrus, peasi on, et nad on toored, sest keedetud ja praetud sibul on oma parandawa mõju juba kaotanud.

Sitikas.

Juku: „Kas maasikmarjal on jalad all?“

Aadi: „Ei ole.“

Juku: „Sa pagan! Siis oli see küll sitikas, mis ma praegu sõin!“

Lapsik.

Mees: „Sa tantsisid tolle noore mehega väga palju!“

Naine: „Ah, tema mõtted on puhtad ja ausad. Ütleb, et minu tahab naiseks wõtta, kui ma leseks jään!“

Mõtted laokile.

„Minu tütrekene on väga tark, härra Mägiste; ta jookseb juba kaks kuud.“

„Nii, juba kaks kuud? Siis on ta wististi juba õige kaugele jõudnud!“

Wiisakas.

Jutt on hingede rändamisest.

Proua Laura pöörab oma professorist laua-naabri poole, kes kõiki probleeme tunneb ja, oma wahel ütelda, piltilusat prouat kõrgesti austab.

„Kui ainult wõimalik oleks soovida,“ ohkas proua, „siis oleks ju palju, palju, kelleks ma tahaksin saada. Ütelge, armas professor, kelleks tahaksite Teie sel puhul saada?“

„Seda on kerge ütelda,“ wastas professor sooja pilguga: „Teie meheks!“

Lootusetu.

„Teie awaldasite soowi minu äri osanikuks astuda. Teadke siis, ma olen Teie kohta teateid kogunud.“

„Oh mu armas, mina Teie kohta ka!“

„Aah, häm! Räägime parem millestki muust!“

Ära lonka!

Ära lonka kahes mõttes!

Ainult sinu ettewõttes wiibigu su hing ja meel, tahad käia eduteel.

Ainult lollid, rumalad teeniwad kaht jumalat.

Mõtted.

Ja kes ütleb teile, et ka wõite rikkaks saada elus waewata, ilma kokkuhoidmata ja tööta, see on waletaja, luiskaja: sest ta petab teid, ta petab teid — ärge uskuge niisuguseid!

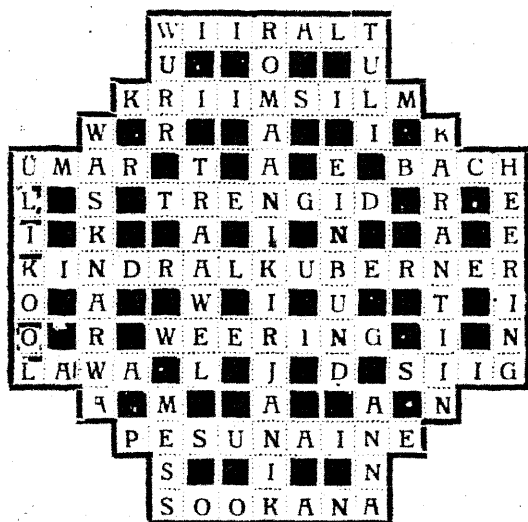
*

Kus hõiskab ülekohus ja waljus walitseb, kus õigus hädaohus ja totrus talitseb — Seal nii kui tulemägi Sa wälku wiruta ja wärdijate wägi kõik maha siruta!

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).			
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.			
Tekstis 50% kallim.					
Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.					

Kindmõistatuse lahendus

Nr. 8 (122)

Õiged seletusi saatsid:

Tallinnast: Ada Aitberg, F. Akel, Anna Antso, Adolf Anio, Marta Aljas, Rudolf Aljas, A. Aljas, K. Allisson, M. Braun, B. Bluum, Ellen Bachmann, Paul Borell, Herbert Domingo, Heinrich Damm, E. Emann, Wera Ermann, Alexander Gold, M. Grodu, T. Herm, Milla Jeromin, Rooland Juhkenson, Harald Johani, And. Janson, Ew. Kuuskmann, Egon Kaell, Emille Klimberg, Al. Klimberg, Aug. Kruuk, Ellriede Kari, R. Kütt, Agnes Kütt, H. Krause, N. Krause, Salme Rask, Oskar Kanarbik, H. Kuuli, P. Kaasik, Aug. Kaasik, Jaanus Kaik, L. Laur, L. Logeman, Luther, A. Lucius, Edmund Leiten, E. Luuk, A. Murn, Hed. Martinson, Johannes Möttus, M. Muri, Mary, Ilmar Mägi, Beny Oja, W. Oja, Benita Pellein, Arthur Pranno, R. Pihelgas, Arthur Peterson, Pender, Lehte Peep, Aleksander Poom, H. Reemann, Rud. Rotka, Astrid P., W. R., Aug. Rattas, Udo Riga, T. Rumm, Nikolai Siitam, Ksenia Siitam, Adele Salm, A. Sukles, Rudolf Sarw, Herbert Saller, M. Suisen, August Saller, Nikolai Tennusk, H. Tunderberg, Bernhard Truberg, Marie Truberg, Liide Toop, Walter Uska, A. Wait, Mihkel Wirbel, K Wesk.

Tartust: A. Allas, L. Jõul, Joh. Jõul, Arnold Johani, L. Kurlents, H. Kuhlberg, W. Kartau, L. Loko, Harry Mäekala, G. Männik, E. Prima, F. Pöder, Astrid Ratnik, R. Rannik, A. Raudsepp, R. Solba, Anton Soni, Lygia Tullfi, H. Warik, H. Wihwelin.

Pärnust: A. M. Arro, H. Jaakson, Arnold Janson, Milda Käng, A. Kase, Joh. Kiwi, E. Kewardt, Ingeborg Kewardt, A. Liidemann,

August Miller, R. Mikk, E. Madisson, K. Oja, K. Puusaar, A. Pärtels, M. Pokk, M. Raudsepp, E. Rossmann, N. Ruus, K. Seiler, Joh. Seiler, L. Tugetam, Joh. Wiitel, Weronia.

Tapalt: H. Beikmann, Edy Embach, A. Jantra, Karl Juul, L. Juul, Kangur, A. Koort, Hilda Kiwirahn, B. Luuk, S. Lauton, E. Luuk, R. E. Steinbach, W. Terts, A. Ulst.

Rakwerest: Gustaw Elhi, Harry Kängsepp, Wold. Kadak, Fritz Kask, K. Kruusimägi, B. kruusmann, Ernst Luik, Joh. Pill, L. Pender, Felix Tenneberg.

Narwast: M. Adosson, Karin Kär bik, L. Kaasik, O. Rotmann, Jakob Sakh, Karl Sakh. **Wiljandist:** A. Mängel, Mary Riismandel, O. Strandberg, Alide Wirn, Paula Wiru. **Wal-gast:** W. Treumuth, Olga Hiiop, H. Wiit. **Wõrust:** K. Sirk, H. Sirk, Max Unt. **Koftla Järwelt:** F. Antson, M. Sillenbach, W. Schneider. **Tormast:** E. Aro, A. Aro, R. Koppel, A. Maasik. **Jänedalt:** Wal. Bootor. **Türilt:** M. Kits, Heino Wilms, Ady Wilms, H. Wilms, Anny Wilms. **Märjamaalt:** Aug. Feldmann. **Ristikülast:** Em. Grents. **Annikwerest:** H. Habicht, E. Habicht. **Mustwoest:** Herbert Hansar. **Lollest:** Jakobson. **Raasikut:** Joh. Janson, O. Lipstok, H. Lipstok. **Kõnnust:** Jakob Wilippus. **Raudalust:** E. Jerik. **Hiiu-Kärdlast:** Hilda Jõgewa, Agnes Küla, A. Kiindok, Aliide Kiindok, M. Tarning. **Abjast:** Helmy Kornfeldt, Endel Mägi, Anna Päri, Julius Pidrik, Jaan Päri. **Kellast:** A. Kutpri. **Kilust:** L. Hermann, Maria Tamberg, A. Tamberg. **Wask Narwast:** Joh. Kask. **Sindlist:** Johann Kask. **Narwa Jõesuust:** Karl Kuusik. **Jõhwlist:** Milda Kärpin. **Baltiskist:** A. Lunter. **Kohilast:** N. Mikker. **Põltsamaalt:** T. Männik. **Häädemeestest:** Roosa Nurk, Anny Puusaar. **Amblast:** H. Paggi. **Kil-Nõmmelt:** Ed. Rossmann. **Sakust:** Ernst Reimann. **Kabalast:** Leo Rikken. **Torist:** H. Kiit. **Tarwastust:** H. Roosson. **Paidest:** Lydia Reinmann. **Rannamõisast:** J. Hanso. **Sondast:** Hilda Puurmann, J. Teder. **Sauelt:** E. Sastok. **Paluperast:** Silwia Tullfi. **Penujalt:** Peeter Pint, Juhon Rebang, Johan Toom. **Elwast:** Harry Warik. **Otepäält:** M. Salum. **Nõmmelt:** Edm. Aadli. O. Tanawots, R. Tiiskur. **Kuresaarest:** D. Taikpea. **Haapsa-lust:** R. Jeromin, A. Ilmus, Joh. Pikwer, E. Raimal, L. Tallenhof. **Teatmata kust:** Ludmilla Rätsep.

Neist wõitsid loosimisel: 1) Raadio detektor aparaadi — **A. Tamberg**, Kiiust; 2) 1 anne E. Wilde kogutud teostest — **Karl Juul**, Tapalt, Tapa küla postkast; 3) O. Lutsu — Ants Linter — **J. Hanso**, H. Rannamõisast.

„Romaan’i“ talitus.

Piltidega ilustatud

Ajakiri „ROMAAN“

on jõudnud oma kuuenda aastakäigu keskpaika. Ja meie lugejad on weelgi kindlamale arwamisele jõudnud, et „Romaan“ tõesti kõige paremat ning rahwalikumat on osanud pakkuda, mis ilma rahwaste kirjanduses on olemas.

Kaust-kaustalt on koondatud kogu mitmekesine maailm, nüüdisaegne ja muistne, romaanides, jutustustes, kirjeldustes ja luules. Nali ja tõde, mõte ja tunne, rõõm ja ahastus — seisab siin reas.

„Romaan“ toob käesoleva aasta algusest peale igas numbris hulgakese huwitawaid pilte päewasündmuste kohta kodu- ning väljamaal.

„Romaan“ toob igas numbris huwitawa mõistatuse — waimu teritamiseks. Lahendajate wahel, kelle nimed awaldatakse lahendusega ühekorraga „Romaanis“, loositakse välja wäärtuslikke asju ja raamatuid.

Kes omale „Romaani“ aasta lõpul kokku koidab, saab omale kui ka perekonnale wäärtusliku alguse raamatukoguks — koguks, kus ükski lehekülg ei wanane.

Ja seda ainult 750 margaga!

Sest peetagu meeles, et „Romaan“ annab oma 24 numbris (ä 32 lhk.) kokku **768 suurt lehekülge** peenelt trükitud lugemist.

Selle mele odawuse aluseks on ainuüksi meie suur läbimüük.

Sest lugejaskond on ammu juba äratundmisele jõudnud, et

„ROMAAN“
on kaunim, huwitawam ja wäärtuslikum ajakiri Eestis.

Seepärast loodame endiselt rohket poolehoidu kõigilt „Romaani“ senistelt ja uutelt lugejatelt ja sõpradelt.

Seda loodame eriti just poole aasta wahetuseks.

Sügawas austuses

K.o.ü. „Areng“.